

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 48 (2730)

Пятніца, 29 лістапада 1974 года

Цана 8 кап.

3 днём нараджэння, Міхась Ціханавіч!

Фота Ул. КРУКА.

РЭДАКЦЫІ ЧАСОПІСА

«РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА»

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі горача віншуе рэдакцыю і аўтарскі актыву часопіса «Работніца і сялянка» з 50-годдзем часопіса і ўзнагароджаннем яго высокай урадавай ўзнагародай—ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

На працягу паўстагоддзя «Работніца і сялянка» ў духу лінскіх традыцый савецкага друку выступае баявым і палымным прапагандыстам ідэй марксізму-ленінізму, палітыкі партыі, надзейным памочнікам партыйных, савецкіх, грамадскіх арганізацый рэспублікі ў выхаванні глыбокай ідэйнай перакананасці, фарміраванні выдатнага маральнага аблічча савецкай жанчыны — нястомнай працаўніцы, страснай грамадскай работніцы, клопатлівай і патрабавальнай маці, беззапаветнай патрыёткі сацыялістычнай Радзімы. Апіраючыся на велізарны вопыт і магутную сілу партыйнай публіцыстыкі, часопіс паспяхова мабілізуе саўвядомых працаўніц рэспублікі на выкананне гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС, заданняў дзевятай пяцігодкі.

Цэнтральны Камітэт КПБ выказвае цвёрдую ўпэўненасць у тым, што «Работніца і сялянка», усямерна ўмацоўваючы сувязі з аўтарскім актывам і чытачамі, будзе і ў далейшым з яшчэ большай настойлівасцю і мэтанакіраванасцю развіваць грамадска-палітычную актывнасць, творчую энергію і ініцыятыву працаўніц горада і вёскі, узбагачаць іх духоўны свет найвялікшымі маральна-палітычнымі і культурнымі каштоўнасцямі сацыялізму, выступаць умелым арганізатарам жанчын рэспублікі на барацьбу за ажыццяўленне велічных планаў партыі, светлых ідэалаў камунізму.

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

Аб узнагароджанні мастацкіх калектываў РСФСР, Грузінскай ССР і Малдаўскай ССР Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

За плённую работу па прапагандзе дасягненняў савецкага мастацтва сярод працоўных Беларусі і ў сувязі з паспяховым правядзеннем Фестывалю мастацтваў народаў ССР «Беларуская музычная восень» ўзнагародзіць Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР:

Дзяржаўны маскоўскі сімфанічны аркестр;
Дзяржаўны Акадэмічны рускі народны хор РСФСР імя Пятніцкага;
Дзяржаўны заслужаны ансамбль народнага танца Грузінскай ССР;
Дзяржаўны ансамбль народнага танца Малдаўскай ССР «Жок»;
Камерны аркестр Расканцэрта.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР
Ф. СУРГАНУ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР
Л. ЧАГІНА.

25 лістапада 1974 года.
г. Мінск.

ФІЛЬМЫ МАНГОЛЬСКІХ СЯБРОЎ

У рэспубліцы пачаўся шырокі паказ мангольскіх фільмаў, прысвечаных 50-годдзю абвешчання Мангольскай Народнай Рэспублікі.

У яго праграме — мастацкая кінааповесць «Суровая рання», прысвечаная слаўнаму сыну мангольскага народа Сухэ-Батару. У ёй адлюстраваны важныя этапы становлення рэспублікі, стварэння новай арміі, параджэнне мангольскага камсамола, сустрэчы У. І. Леніна з дэлегатамі Мангольскай народнай партыі, якую ўзначальваў Сухэ-Батар.

Убачаць глядачы таксама мастацкую кінастужку «Паводка». Дзеянне фільма адбываецца ў Манголіі ў пачатку дваццятых гадоў, калі ў краіне гаспадарылі мясцовыя феодалы. У 1920 годзе пад ілжывым выглядам «абароны Манголіі» у краіну ўварваліся банды белавардзейскага атамана Сямёнава і барона Унгерна. Аб гэтым цяжкім для мангольскага народа часе, аб яго барацьбе з ворагамі і сяброўскай дапамогай маладой Рэспублікі Саветаў і расказвае карціна.

Аб патрыятычным руху мангольскай моладзі, якая па закліку партыі адправілася асвойваць цалінныя землі, расказвае мастацкая кінастужка «Па загаду сэрца». Шмат цікавага аб жыцці і справах брацкага мангольскага народа, які паслявова будзе сацыялізм, расказуць мастацкія карціны «Першы крок» і «Празрысты Тамір». На экраны рэспублікі зноў выпушчана калірова кінааповесць «Слухайце на тым баку». У ёй адлюстравана адна з яркіх старонак гісторыі дружбы савецкага і мангольскага народаў — іх сумесная барацьба супраць японскіх захопнікаў у раёне ракі Халхін-Гол.

БЕЛТА.

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАЙ!

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР за шматгадовую плённую работу ў галіне кінематаграфіі і ў сувязі з пяцідзясяцігоддзем з дня нараджэння заслужаны дзеля мастацтваў РСФСР, кінарэжысёр САРАХАТУНАУ Барыс Канстанцінавіч узнагароджаны Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Казловіцкаму народнаму хору Слуцкага раёна спаўняецца сорак гадоў. Гэты праслаўлены калектыв падрыхтаваў да свайго юбілею новую канцэртную праграму. На здымку — выступаюць удзельнікі хору. Фота І. ПАЎЛАВА.

НА ПАРАДКУ ДНЯ; КНІЖНЫЯ ФОНДЫ БІБЛІЯТЭК

Два дні ў Мінску працаваў рэспубліканскі семінар-нарада па камплектаванню кніжных фондаў масавых бібліятэк Беларусі. Яго праводзілі: Міністэрства культуры БССР, дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю і Беларускі рэспубліканскі Савет прафсаюзаў.

Намеснік міністра культуры БССР А. І. Ульяновіч зрабіў даклад аб перабудове работы бібліятэк рэспублікі па камплектаванню кніжных фондаў у святле Пастановы ЦК КПСС «Аб павышэнні ролі бібліятэк у камуністычным выхаванні працоўных і навукова-тэхнічным прагрэсе».

Галоўны таваразнаўца В. Вільтоўскі, старшы рэдактар камітэта У. Кузьміч свае выступленні прысвяцілі пытанням далейшага паляпшэння работы бібліятэкаў рэспублікі, а таксама работе бібліятэк з тэматычнымі планами выдавецтваў.

ПРА чарговы том Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, які нядаўна выйшаў з друку, мы папрасілі расказаць намесніка галоўнага рэдактара, кандыдата гістарычных навук А. Л. Петрашкевіча.

— Аляксандр Лявонцэвіч, чым, на вашу думку, адметны адзінаццаты том?

— Бадай, у пэўнай меры тым, што з'яўляецца апошнім алфавітным томам энцыклапедыі. Падпісаны вядомым, што дваццаці тым п'ятым прысячэцца БССР і ствараецца не па алфавітнаму прынцыпу, а па раздзелам. Адметна ў адзінаццатым томе і тое, што ён змяшчае «Дадаткі». Справа ў тым, што за перыяд падрыхтоўкі і выдання папярэдніх тэм у ССР і БССР, а таксама ў міжнародным жыцці.

Прайшоў XXIV з'езд КПСС, савецкі народ урачыста адзначыў 50-годдзе ўтварэння ССР і 30-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Утварыліся новыя незалежныя дзяржавы або змяніліся іх назвы, адбыліся змены ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле некаторых рэспублік ССР, узніклі новыя гарады. Вялікіх поспехаў дасягнулі народная гаспадарка і культура. Навука і тэхніка ўзбагаціліся новымі адкрыццямі і вынаходствамі. Выраслі новыя вучоныя, пісьменнікі, дзеячы культуры і мастацтва, многім перадавікам прамысловасці і сельскай гаспадаркі, навуцы і культуры прысвоены ганаровыя званні. Мы не плануем выдаваць штогодніцаў БелСЭ і «Дадаткі» да нашага п'ятага выдання проста неабходна.

— І што змяшчае ў «Дадатку»?

— «Дадаткі» вялікі. Ён займае 78 старонак нашага даволі

знаёмага тэксту. Сярод артыкулаў «Дадаткі»: «Дальва» — мемарыяльны архітэктурна-скульптурны комплекс на ўшанаванне памяці жыхароў вёскі Дальва, знішчанай нямецка-фашысцкімі захопнікамі разам з насельніцтвам 19 чэрвеня 1943 года, «Бабруйскае камуністычнае падполле». У «Дадаткі» трапілі таксама артыкулы пра новыя навукова-даследчыя інстытуты. З біяграфічных матэрыялаў прыцягнуць увагу чытача артыкулы пра Сальвадора Альендэ — дзяржаўнага і палітычнага дзеяча Чылі, забітага ў час фашысцкага перавароту, Пятра Клімука — нашага земляка, лётчыка-касманаўта, Ульяну Феанкістаўну Крышталевіч — вядомага партыйнага і дзяржаўнага дзеяча, Героя Сацыялістычнай Працы, сакратара Докшыцкага райкома партыі, Арнадзія Дзмітрыевіча Захарэўскага — Беларускага вучонага ў галіне вылічальнай тэхнікі, члена-нарадзшана АН БССР, Анатоля Анікейчыка — народнага мастака БССР і многія іншыя.

— А як і чым у томе прадстаўлены нацыянальны, ці лепш сказаць, мясцовы матэрыял?

— Усяго не пералічыш, бо ў адзінаццатым томе, як і ў папярэдніх, мясцовы матэрыял займае больш як сорак працэнтаў аб'ёму. У прыватнасці, можа адзначыць як «мясцовы матэрыял» у гэтым томе ў першую чаргу артыкулы пра помнікі, раёны, гарады, гарадскія

паселіні, цэнтры сельсаветаў, калгасаў, саўгасаў, азёры, рэкі, пра жыццё, птушак, расліны і многае іншае, што «ляжыць» у алфавіце паміж літарамі «Ф» і «Я». З выдатных помнікаў архітэктуры можна назваць Чачэрскую ратушу, Праабражэнскую царкву, Шклоўскую ратушу.

— І асобае месца сярод помнікаў займае Хатынь?

— Безумоўна. Гэты артыкул даўся нам нялёгка, хацелася ў сціслай форме выразіць усё, што было ў глыбіні душы, усю сілу трагедыі Хатыні і соцыяльна-гуманітарнага духу народнага ў барацьбе з фашысцкай навалай. І было вырашана даць сціплы артыкул пра Хатынь, але дадаць да яго спісы ўсіх населеных пунктаў Беларусі, што былі знішчаны акупантамі разам з насельніцтвам, з пералікам па кожнай вёсцы колькасці знішчаных людзей і спаленых хат. Такіх вёсак 619, 186 з іх не адрадыліся.

Мы глыбока ўдзячныя райкомам партыі, райваенкам, сельскім Саветам, старшым калгасаў, сакратарам партыйных арганізацый, якія не адзі раз звяралі і пераправяралі трагічныя лічбы ахвяр фашызму, каб даць іх у энцыклапедыі дакладна.

— Прыкідваючы алфавіт, у гэтым томе павінен трапіць шэраг артыкулаў пра краіны свету. Ці не так?

— Так, я мог бы назваць артыкулы пра Экватарыяльную

Гвінею, Чэхаславакію, Чылі, Шры Ланка, Швецыю, Швейцарыю, Эквадор, Эфіопію, Югаславію, Японію.

— Хацелася б ведаць, як у томе прадстаўлены матэрыялы грамадска-палітычнага цыкла, у тым ліку артыкулы, звязаныя з літаратурай, мастацтвам, этнаграфіяй, і іншымі.

— Ну што ж, давайце паглядзім на том і з гэтага боку. Пачаць характарыстыку артыкулаў грамадска-палітычнага цыкла, бадай што варты згрунтоўнага артыкула «Фрыдрых Энгельс», затым назваць шэраг артыкулаў па філасофіі, гісторыі партыі, гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, эканоміцы. Сярод гэтай тэматыкі вылучаюцца матэрыялы пра з'езд і канферэнцыі ВКП(б), з'езды Саветаў, «Эканамічныя законы», «Эканамічнае спароніцтва двух сістэм», «Эканамічная рэформа 1965 года», «Чырвоная гвардыя», «Часці асобага прызначэння» («ЧОП»), «Хойніцкае камуністычнае падполле» і іншыя. Сярод артыкулаў пра легендарных герояў Вялікай Айчыннай вайны біяграфіі Мінава Шмырова, Веры Харужай, Рымы Шаршнёвай, Людміль Чалюскай, двойчы Героя Савецкага Саюза Сцяпана Шутава, партызанскіх сяспёр Ефрасініні, Зінаіды, Марыі, Матроны і Надзеі Хаўранковых.

Чытачы з цікавасцю пазнаёмяцца з такімі артыкуламі, які

«Шнола», «Этыка», «Эстэтыка», «Эстэтычнае выхаванне», «Ювельнае мастацтва», «Цыры», «Эстрада», «Этнаграфія», «Часопіс», «Хата», «Цымбалы».

— А каго з беларускіх пісьменнікаў, мастакоў, артыстаў мы сустрэнем на старонках тома?

— Чытач знойдзе біяграфіі пісьменнікаў Цёткі і Кузьмы Чорнага, Міхаса Чарота і Івана Шамкіна, Івана Чыгрынава і Тараса Хадкевіча, Міколы Хведаровіча і Алеся Янімовіча; народных артыстаў БССР Мікалая Яромнікі і Расіслава Янкоўскага, Фёдора Шмакава і Анатоля Шэлега, Тамары Шымко і Віктара Чарнабаева і многіх іншых; мастакоў Вітала Цвірко, Яўгена Чамздурава, Анатоля Шыбіна; напісатараў і фалькларыстаў Рыгора Шырмы, Генадзі Цітовіча, Яўгена Цікоцкага, Мікалая Чуркіна.

— А кім жа прадстаўлена ў томе літаратура і мастацтва замежных краін?

— Адзінаццатая кніжка аддала дэсяткі сваіх старонак Чарльзу Чапліну, Юліусу Фуччыку, Эрнэсту Хемінгуэю, Арнольду Цээйгу, Францу Шуберту і іншым.

Шырока прадстаўлена руская і савецкая літаратура і мастацтва, а таксама літаратура і мастацтва братніх народаў ССР.

— Некалькі слоў пра заключэнні, дваццаці тым ..

— Выйдзе савесна. У заключэнне дадам, што нядаўна Галоўная рэдакцыя БелСЭ рэарганізавана ў самастойнае выдавецтва «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя».

ОРДЭН ЧАСОПІСУ „РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА“

«Работніцы і сялянцы» — аднаму са старэйшых беларускіх часопісаў — споўнілася 50 гадоў. Гэта — знамянальная падзея ў жыцці яго рэдакцыі, аўтарскага актыву і ўсіх шматлікіх чытачоў.

За плённую работу па камуністычнаму выхаванню жанчын Савецкай Беларусі, мабілізацыі іх на выкананне задач гаспадарчага і культурнага будаўніцтва часопіс узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

26 лістапада ў канцэртнай зале Белдзяржфілармоніі адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны 50-годдзю часопіса і ўручэнню яму высокай урадавай узнагароды. На ўрачыстасць прыйшлі прадстаўнікі ўсіх пакаленняў аўтарскага актыву і чытачоў «Работніцы і сялянкі».

У прэзідыуме — другі сакратар ЦК КПБ А. Н. Аксёнаў, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова, Старшыня Вярхоўнага Савета БССР, першы намеснік старшыні Саюза пісьменнікаў БССР І. П. Шамякін, загадчык аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ С. Я. Паўлаў, ветэраны партыі і рэвалюцыі, Вялікай Айчыннай вайны, прадстаўнікі партыйных, савецкіх, грамадскіх арганізацый, перадавікі працы, дзеячы навукі, культуры, літаратуры, госці з Масквы, Кіева, Вільнюса, Рыгі, Таліна, Баку Кішынёва.

Урачысты сход адкрыла сакратар Мінскага гаркома КПБ Т. Ц. Дамітрыева. Аркестр выканаў дзяржаўныя гімны СССР і БССР.

З вялікім уздымам выбіраецца ганаровы прэзідыум у саставе Палітбюро ЦК КПСС на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжневым.

Слова атрымлівае другі сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Н. Аксёнаў. Ён зачытвае прывітанне ЦК КПБ рэдакцыі і аўтарскаму актыву часопіса «Работніца і сялянка», сустрэтае гарачымі апладысмантамі ўдзельнікаў урачыстага сходу.

Затым тав. А. Н. Аксёнаў выступае з прамовай.

Паўвекавы шлях часопіса «Работніца і сялянка», — сказаў ён, — гэта хвалюючы публіцыстычны летапіс, у якім ярка адлюстраваны слаўныя здзяйсненні выдатных працаўніц нашай рэспублікі на ўсіх участках гаспадарчага і культурнага будаўніцтва, іх велізарны ўклад у справу камуністычнага выхавання падрастаючага пакалення, у памнажэнне матэрыяльных і духоўных багаццяў сацыялістычнага грамадства.

Гэтыя здзяйсненні — вынік сапраўды каласальнай арганізатарскай і выхавальнай работы партыі па далучэнню савецкіх жанчын да стваральнай, творчай працы і актыўнай грамадска-палітычнай дзейнасці, да адукацыі і культуры. Вялікі Ленін, выступаючы на Маскоўскай агульнагародскай беспартыйнай канферэнцыі работніц 23 верасня 1919 года, гаворыў: «...мы можам цяпер сказаць з поўнай гордасцю, без усякага перабольшвання, што, акрамя Савецкай Расіі, няма ні адной краіны ў свеце, дзе б было поўнае раўнапраўе жанчын...»

З таго часу мінула 55 гадоў. За гэтыя гады Савецкая ўлада непазнавальна змяніла становішча жанчын у грамадстве, забяспечыла ім поўнае раўнапраўе ва ўсіх галінах сацыяльна-эканамічнага і грамадска-палітычнага жыцця.

Ужо з першых дзён Савецкай улады жанчыны Беларусі нароўні са сваімі бацькамі, мужамі і братамі актыўна ўключыліся ў рэвалюцыйнае пераўтварэнне старога свету, у ліквідацыю цяжкай эканамічнай, сацыяльнай і культурнай спад-

чыны, што дасталася ад царскага самадзяржаўя.

Узоры натхнёнай, сапраўды самаадданай працы паказалі жанчыны Беларусі, як і ўсёй Краіны Саветаў, на ўдарных будоўлях першых пяцігодак, унёсшы дастойны ўклад у індустрыялізацыю рэспублікі і калектывізацыю яе сельскай гаспадаркі, у справу культурнай рэвалюцыі. Старонкі часопіса тых гадоў натхнялі кожную сваю чытачку светлай радасцю самаадданнага падзвіжніцтва, долбеснага выканання грамадзянскага і патрыятычнага абавязку на любой пасадзе: ля такарнага станка, за штурвалам першага трактара на калгасных полі, на рыштэваннях новабудоўляў, ля чарчэжнага кульмана і школьнай дошкі. «Работніца і сялянка», як і ўвесь савецкі друк, рэльефна адлюстравала і захавала для патомкаў веліч эпохі масавага працоўнага гераізму, за якім так пільна сачыў і якім захапляўся ўвесь свет.

Сваю непахісную вернасць сацыялістычнаму ладу, безмежную адданасць справе ленінскай партыі, вернасць ідэалам камунізму, веліч духу ва ўсёй паўнаце прадэманстравалі мужныя савецкія жанчыны ў суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны. Мы ніколі не забудзем, якая ў вышэйшай ступені цяжкая ноша выпала тады на долю нашых жанчын. Жанчына-воін, маці-салдатка, маці-парызанка, маці-працаўніца, яна скрозь усе гэтыя грозныя, нязмерна цяжкія гады прайшла з няскіленай галавой, і яе вобраз назаўсёды застаўся ў сэрцах савецкіх людзей як увасабленне гераізму, вернасці і стойкасці жанчын.

Імёны слаўных дачок беларускага народа Веры Захараўны Харужай, Алены Рыгорайны Мазанік, Ефрасіні Савельеўны Заньковай, Марыі Барысаўны Осіпавай, Зінаіды Партной і многіх, многіх іншых патрыётак будзе вечно захоўваць наша ўдзячная Айчына і кожнае чалавечэ сэрца як узор прыкладу для цяперашніх і будучых пакаленняў.

Радасна, што рэдакцыя «Работніцы і сялянкі» і цяпер шырока звяртаецца да тэмы нягаснучага подзвігу савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, уваскрэшае незабыўныя эпізоды гераічнай барацьбы беларускіх жанчын з фашысцкімі захопнікамі, пастаянна кліча нашу маладую сучаснасць свята захоўваць і памнажаць бліскучыя базыялы традыцый старэйшых пакаленняў, ударнай работы і самаадданай працы ўмацоўваць магутнасць і славу любімай Айчыны.

У ходзе камуністычнага будаўніцтва, усім укладам сацыялістычнага ладу жыцця, воляй, розумам і энергіяй нашай ленінскай партыі ў Беларусі, як і ва ўсіх брацкіх савецкіх рэспубліках, выхаваны цэлыя пакаленні слаўных дачок рабочага класа, калгаснага сялянства, народнай інтэлігенцыі.

Цяперашняя наша работніца — гэта высокакваліфікаваная працаўніца, якая крохачы ўпоравен з навукова-тэхнічным прагрэсам, плённа ўдзельнічае ў інтэнсіфікацыі грамадскай вытворчасці; гэта па-дзяржаўнаму мыслячая, інтэлектуальна багатая, ідэйна перакананая асоба.

Наша цяперашняя сялянка — гэта калектывістка па духу, працаўніца з шырокім круглагоддзям, якая ўносіць творчую, кіпучую энергію ва ўсе галіны сельскагаспадарчай вытворчасці. Сотні і тысячы дачок рэспублікі па закліку партыі авалодалі сучаснай сельскагаспадарчай тэхнікай і ўліліся ў рады механізатараў — гэтых сапраўдных гвардзейцаў калгасных палёў.

Цяперашняя наша прадстаўніца інтэлігенцыі — гэта настаўніца і ўрач, жанчына-акадэмік, доктар навук, дзеяч літаратуры і мастацтва, гэта ўзброены самымі сучаснымі ведамі спецыяліст. Толькі ў народнай гаспадарцы нашай рэспублікі працуе сёння звыш 317 тысяч жанчын — спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. Іх светлы розум, шчодры талент і добрае сэрца верна служаць развіццю тэхнікі, навукі і культуры, асветы, аховы здароўя, выхаванню і станаўленню новых пакаленняў савецкіх людзей.

Радасна ўсведмяляць, што ў фарміраванні глыбокага і багатага духоўнага свету жанчын вельмі важная роля належыць часопісу «Работніца і сялянка». У яго даўнія і трывалыя сувязі са шматтысячным жаночым актывам, аб чым сведчыць і амаль паўмільённы тыраж гэтага выдання. Часопіс з'яўляецца палыміяным прапагандыстам патрыятычных пачынанняў, узораў наватарскай працы, норм камуністычных паводзін, сацыялістычнага быту.

І ў тым, што сярод пастаянна растучай велізарнай арміі перадавікоў і наватараў вытворчасці, людзей навукі і культуры ёсць нямала жанчын, бачыцца актыўная мабілізуючая роля часопіса, які ўмела дапамагае Кампартыі Беларусі ўключаць жанчын рэспублікі ў актыўную працоўную і грамадска-палітычную дзейнасць, ствараць у працоўных калектывах спрыяльную творча-стваральную атмасферу, што дае магчымасць усім і кожнаму самаадданна, з поўнай аддачай сіл працаваць над ажыццяўленнем гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС і велічных сацыяльна-эканамічных задач дзевятай пяцігодкі.

Як вядома, наша рэспубліка паспяхова выконвае і перавыконвае заданні, вызначаныя Дырэктывамі XXIV з'езда КПСС, па ўсіх важнейшых паказчыках развіцця прамысловай і сельскагаспадарчай вытворчасці, тэмпах росту нацыянальнага даходу і прадукцыйнасці працы.

Напярэдадні 57-й гадавіны Вялікай Кастрычніка Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў СССР гарача павіншавалі калгаснікаў, рабочых саўгасаў, механізатараў, партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх работнікаў, усіх працоўных рэспублікі з паспяховым выкананнем сацыялістычных абавязальстваў па продажы дзяржаве збожжа і бульбы.

Гэта сардэчнае прывітанне адрасавана і многім сотням тысяч працаўніц, якія самаадданна працуюць на заводах і фабрыках, у калгасах і саўгасах і ролю якіх у дасягнутай перамозе цяжка пераацаніць.

Камуністычная партыя і Савецкая дзяржава пастаянна клопацца аб стварэнні самых спрыяльных умоў як для ўдзелу ў працоўнай дзейнасці, так і для ўсебаковага духоўнага развіцця савецкіх жанчын. «Мэта палітыкі партыі, — гаворыў на XXIV з'ездзе КПСС Генеральны сакратар ЦК КПСС Леанід Ільіч Брэжнеў, — заключаецца ў тым, каб савецкая жанчына атрымала новыя магчымасці і для выхавання дзяцей, і для большага ўдзелу ў грамадскім жыцці, адпачынку і вучобы, для больш шырокага далучэння да дабраў культуры».

І наша сацыялістычная дзяржава, як ніякая іншая ў свеце, многае зрабіла і робіць для савецкай жанчыны-працаўніцы, жанчыны-маці. Партыя і ўрад нястомна паляпшаюць умовы працы і быту жанчын. Мы маем самую шырокую ў свеце сетку дзіцячых дашкольных устаноў, у якіх выхоўваюцца

каля 10 мільёнаў савецкіх дзяцей. Штогод у строй уводзяцца сотні тысяч новых, добраўпарадкаваных кватэр, шпэркімі тэмпамі расце колькасць і аб'ём бытавых паслуг, якія вызваляюць жанчыну ўсё больш ад многіх нялёгкіх клопатаў па дамашняй гаспадарцы. Краіна прадастаўляе ўсе неабходныя ўмовы і магчымасці для павышэння ведаў, актыўнага ўдзелу жанчын у навуковым, палітычным і грамадскім жыцці.

Красамоўным сведчаннем гэтага з'яўляецца той факт, што 175 жанчын рэспублікі з'яўляюцца дэпутатамі Вярхоўнага Саветаў СССР і БССР, 37 тысяч — дэпутатамі мясцовых Саветаў. Сотні тысяч жанчын працуюць у прафсаюзах, камсамоле, народным кантролі і іншых грамадскіх арганізацыях. Усе яны з пачуццём вялікай адказнасці і ўсведамленнем высокага абавязку перад народам выконваюць свае дэпутацкія абавязкі, прымаюць актыўны ўдзел у кіраванні дзяржаўнымі і грамадскімі справамі.

Як і ўсе савецкія людзі, нашы жанчыны добра ведаюць: усё, што ў нас ёсць сёння, чаго мы даб'ёмся заўтра, усё гэта залежыць ад нас саміх, ад умення кожнага савецкага чалавека працаваць творча, высокакавадом, прафесіянальна ўмела, з пачуццём вялікай адказнасці. Верныя светлым ідэалам камунізму, міру і дружбы народаў, савецкія жанчыны ўсім сэрцам падтрымліваюць унутраную і знешнюю палітыку Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, Праграму міру, выпрацаваную XXIV з'ездам КПСС.

У пастанове ЦК КПСС «Аб рабоце па падбору і выхаванню ідэалагічных кадраў у партыйнай арганізацыі Беларусі», у Мерапрыемствах ЦК КПБ па выкананню гэтай паставы, у рашэннях XIII пленума ЦК КПБ намечана велізарная, шматпланавая праграма ідэйна-выхавальнай работы сярод працоўных. Далейшае нарошчванне духоўнага патэнцыялу кожнага нашага чалавека, далучэнне яго да скарбніцы марксізму-ленінізму, да вялікіх маральных каштоўнасцей нашага грамадства — найпершая задача ўсіх нашых грамадскіх арганізацый, рэдакцый газет і часопісаў, радыё і тэлебачання, абавязак усіх нашых кадраў. У гэтай святой справе, у гэтым вялікім і складаным працэсе вельмі вялікая і важная роля жанчыны-выхавальніцы, жанчыны-маці.

Вось чаму часопісу «Работніца і сялянка» трэба і ў далейшым з яшчэ большай настойлівасцю развіваць працоўную і грамадска-палітычную актыўнасць жанчын, фарміраваць у іх высокія маральна-палітычныя якасці, глыбока раскрываць жыццёвы прыклад выдатных маці-выхавальніц, узбройваць іх навуковымі асновамі сямейнага выхавання.

Віншуючы «Работніцу і сялянку», сказаў далей А. Н. Аксёнаў, мы высока ацэньваем заслугі часопіса, які вольна паўстагоддзя верна служыць справе вялікай партыйнай і дзяржаўнай важнасці. Партыйная арганізацыя рэспублікі заўсёды ўдзяляла і ўдзяляе пастаянную ўвагу рабоце жаночага часопіса, падтрымлівала і падтрымлівае яго ініцыятыву і творчыя знаходкі. Верная ленінскія традыцыям нашага друку, «Работніца і сялянка» вядзе вялікую работу па камуністычнаму выхаванню і мабілізацыі жанчын рэспублікі на выкананне гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС і планаў дзевятай пяцігодкі. Усім нам прыемна ўсведамляць, што творчыя намаганні калектыву рэдакцыі часопіса, яго шматлікага аўтарскага актыву адзначаны высокай урадавай узнага-

родай — ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Хочацца выказаць упэўненасць, што рэдакцыйны калектыв і аўтарскі актыву часопіса, натхнёны высокай узнагародай Радзімы, з яшчэ большым творчым гэрэннем і прафесіянальным майстарствам будучы ўзяліваць ролю савецкай жанчыны — самаадданай працаўніцы і гарачай патрыёткі Радзімы, больш актыўна ўключаць яе ў камуністычнае будаўніцтва, ствараць галерэю яркіх партрэтаў нашых гераічных сучасніц ва ўсёй іх маральнай і эстэтычнай прывабнасці, ярка пакажуць сілу іх ідэйнай перакананасці, вялікую працавітасць і душэўную дабрату і абаяльнасць, будучы узбройваць маці-выхавальніцу педагогічнымі навыкамі фарміравання лепшых ідэйна-маральных якасцей дзяцей.

Тав. А. Н. Аксёнаў зачытвае Указ аб узнагароджанні часопіса «Работніца і сялянка» ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга і па даручэнню Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР пад бурныя апладысменты прымацоўвае высокую ўзнагароду Радзімы да сцяга часопіса.

У заключэнне ад імя Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР тав. А. Н. Аксёнаў яшчэ раз гарача і сардэчна павіншаваў рэдакцыю, рабочых і сельскіх карэспандэнтаў часопіса «Работніца і сялянка» і ў іх асобе ўсіх слаўных працаўніц рэспублікі з паўвекавым юбілеем і ўзнагароджаннем часопіса ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, жадаў нашым выдатным жанчынам добрага здароўя, вялікага шчасця і радасці ў жыцці, новых поспехаў у працоўнай і грамадска-палітычнай дзейнасці.

З дакладам аб 50-годдзі часопіса «Работніца і сялянка» выступіла яго галоўны рэдактар М. І. Карпенка.

Мы, беларускія пісьменнікі, — сказаў у сваім прывітальным слове народны пісьменнік БССР І. П. Шамякін, — часта выступаем на старонках часопіса «Работніца і сялянка». Пэты і праявікі ў вершах, нарысах, апавяданнях уключаюць душэўную прыгажосць і велізарную грацавітасць савецкіх жанчын. Віншуючы сёння калектыву рэдакцыі з юбілеем і высокай урадавай узнагародай, я ад імя Саюза пісьменнікаў БССР яшчэ раз урачыста заяўляю, што кожны з нас і ў далейшым будзе лічыць за вялікі гонар друкавацца на старонках вашага часопіса.

Вялікі творчыя поспехаў у ганаровай і высакароднай журналісцкай працы, жадала калектыву рэдакцыі член прэзідыума Камітэта савецкіх жанчын, галоўны рэдактар часопіса «Крестыянка» І. А. Кобчыкава.

З юбілеем і высокай узнагародай рэдакцыю павіншавалі работніца Мінскага тонкасукоднага камбіната, Герой Сацыялістычнай Працы В. М. Саламаха, загадчыца фермы калгаса імя Гастэлы Мінскага раёна М. В. Гладкая, дацэнт Беларускага політэхнічнага інстытута Д. Б. Іванова.

Удзельнікі ўрачыстага сходу прынялі тэкст прывітальнага пісьма ЦК КПСС.

25 лістапада сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. П. Чагіна ўручыла Генаровыя граматы і Граматы Вярхоўнага Савета БССР групе супрацоўнікаў і няштатных аўтараў часопіса «Работніца і сялянка», узнагароджаных за шматгадовую работу ў друку і паліграфіі, актыўны ўдзел у грамадскай рабоце і ў сувязі з 50-годдзем часопіса.

БЕЛТА.

РОДНАГА КРАЮ

МІХАСЮ ЛЫНЬКОВУ — 75

Выдатнаму празаіку, народнаму пісьменніку рэспублікі Міхасю Ціханавічу Лынькову заўтра спяўняецца 75 год. З гэтай прычыны прайдзецца Саюза пісьменнікаў БССР гарача віншаваць яго і шле яму сардэчнае прывітанне:

«Дарагі Міхась Ціханавіч! Гарача вітаем Вас, выдатнага мастака слова, нашага настаўніка і старэйшага сябра, з нагоды слаўнага юбілею — 75 год дзя з дня нараджэння.

Паўстагоддзя гучыць Ваш голас, голас пісьменніка-грамадзяніна, чалавека шчырай душы, улюбёнага ў жыццё і людзей. Вы уваходзіце ў слаўную нагору папелінікаў Купалы і Коласа, заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры. У першых сваіх апавяданнях Вы сілалі гімн чалавеку працы. Моцна і ўзрушана прагучала ў Вашых ранніх творах тэма рэвалюцыі, перавыхавання чалавека, тэма інтэрнацыянальнай дружбы і еднасці.

Вашы апавяданні «Андрэй Лятуна», «Гой», «Над Бугам» і іншыя сталі ўзорамі савецкай навілістыкі, у іх ярка вывелася Ваша непаўторная творчая індывідуальнасць.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны Вы — на фронце, пісьменнік, воін, рэдактар франтовай газеты «За Савецкую Беларусь». У Вашых творах той пары — апавяданнях,

фельетонах, памфлетах — гучыць голас мужнасці, гераічнага змагання супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў.

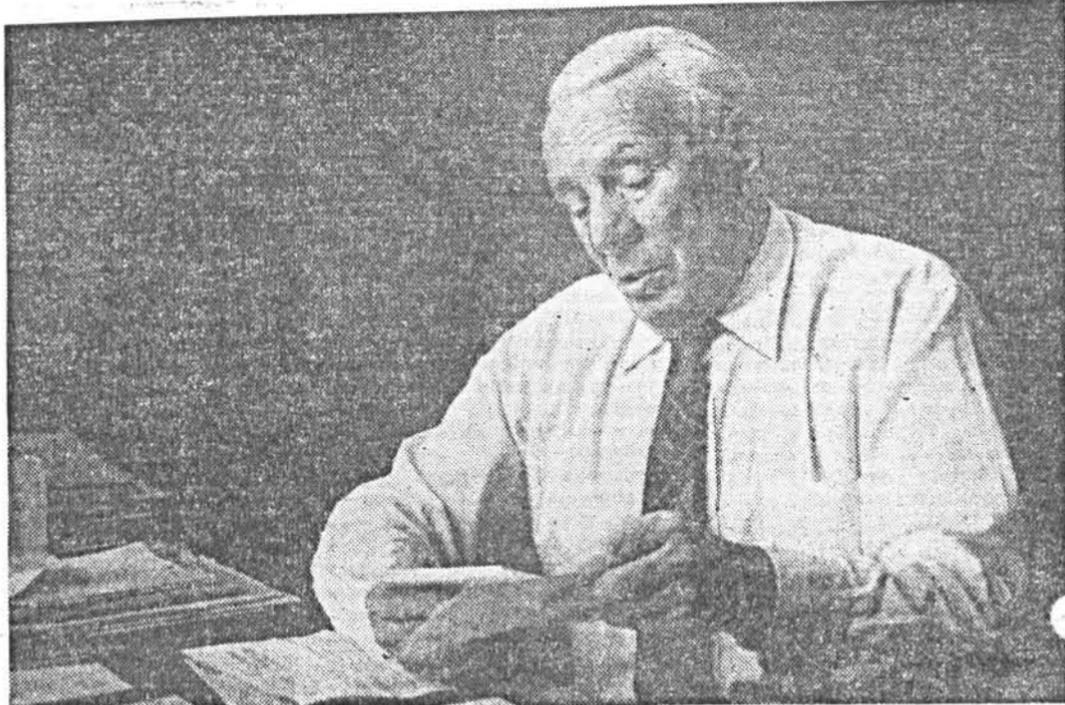
Многія пасляваенныя гады Вы прысвяцілі працы над эпапеяй «Венапомныя дні» — твораў шырокага эпічнага размаху, у якім адлюстравалі ўсе этапы гераічнай партызанскай барацьбы беларускага народа. Эпапея «Венапомныя дні» з'яўляецца выдатнай з'явай усёй савецкай літаратуры.

Ваша багатая і шматгранная творчасць увасобіла лепшыя традыцыі нашай літаратуры, — народнасць, гуманізм, высокую грамадзянскую.

Разнастайная Ваша грамадская дзейнасць. Вы ўзначальвалі пісьменніцкую арганізацыю рэспублікі ў першыя гады яе заснавання, стаялі на чале рэдакцыі часопіса «Полымя» і напаліва, па-бачыўшы сачылі і сочыце за ростам маладых літаратурных талентаў. Ваш голас пісьменніка-публіцыста, барацьбіта за мір гучаў з трыбуны шматлікіх кангрэсаў і з'ездаў не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі.

Ад вясновага настаўніка да народнага пісьменніка, ад рэдактара газеты да вучонага-анадэміка — вось той шлях, які стаў магчымым дзякуючы Вашаму светламу самабытнаму таленту, нястомнай творчай дзейнасці.

Заўсёды з народам, жыць яго радасцямі і клопатамі — было і застаецца Вашым нязмённым жыццёвым дэвізам.

М. Лынькоў за рабочым сталом.

У слаўны дзень юбілею мы, яні заўсёды, побач з Вамі, мужным і добрым, патрабавальным і строгім нашым старэйшым сябрам і настаўнікам.

Шчыра, ад усёй душы жада-

ем Вам доўгіх год жыцця, найлепшага шчасця, радасці, нястомнага творчага гарэння.

Рэдакцыя штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва» далауча-

ецца да гэтага віншавання і ад шчырага сэрца жадае варагому юбіляру моцнага здароўя, багатага і далейшых творчых поспехаў.

Вялікім моўным запасам валодае Міхась Лынькоў. Ён карыстаецца ім часамі так, што дэталі ў творы зіхцяць паўнатаю і чыстатаю адшліфоўкі.

...М. Лынькоў выдатны майстар слова.

Якуб КОЛАС.

Адной з самых яркіх з'яў нашай літаратуры сёння з'яўляецца навілы Міхася Лынькова... У гэтых навілах Міхась Лынькоў паглыбляе далей свае індывідуальныя творчыя асаблівасці: аналіз чалавечай душы, часам самы незаўважны ў вонкавым сваім выяўленні рух яе. Перад намі ў навілах Міхася Лынькова праходзяць вобразы таго ж, кажучы старым словам, простага народа — тыповыя персанажы і найцікавейшыя літаратурныя вобразы.

Кузьма ЧОРНЫ.

Лірычную плынь унёс у нашу празаічную мову М. Лынькоў.

Пятро ГЛЕБКА.

ЖЫЦЦЁ і творчасць Міхася Ціханавіча Лынькова — адкрытая кніга, любімая народам. Кожная яе старонка саргэта цэлым чалавечым сэрца, напоўненага пяшчотнай любоўю да людзей, да Радзімы. Унутранае святло, якое ідзе ад яго твораў, — гэта святло народнасці, праўды нашай сацыялістычнай явы, гуманізму. Неадлучна звязаная з лёсам краіны і развіццём нацыянальнай савецкай літаратуры творчасць, пісьменніка мае сваю багатую гісторыю.

Відаць, трэба пачаць з 1926 года, калі ў літаратурным альманаху «Уздым» бабруйскай філіі «Маладняка» Лынькоў упершыню выступіў пад псеўданімам «Васіль» як аўтар апавяданняў і вершаў. Кожная з'ява мае выток. І, гаворачы аб пачатку творчай дзейнасці пісьменніка, нельга не нагадаць пра «мурзатае», напавугалоднае дзяцтва, якое прайшло на чыгуніцы і пакінула незабыўны след у памяці, пра вучобу ў Рагачоўскім двухкласным вучылішчы, а потым у Рагачоўскай настаўніцкай семінарыі, калі самому трэба было зарабляць на хлеб, пра бурлівы час грамадзянскай вайны, калі малады настаўнік Лынькоў зямскай школы знаходзіўся ў Чырвонай Арміі, удзельнічаючы ў разгроме беларускай пад-Варшавы і ў барацьбе з бандамі Булак-Балаховіча. Як бачым, да часу з'яўлення першых твораў Лынькоў меў ужо за плячыма багаты жыццёвы вопыт.

Поспех ранніх апавяданняў пісьменніка «Над Бугам», «Гой», «Чыгуныя песні» быў у значнай ступені падрыхтаваны работай у бабруйскай акруговай газеце «Камуніст», у якой ён пачаў супрацоўнічаць з 1925 г. і якую ён затым (з 1927 да 1930) рэдагаваў.

Першая кніга Міхася Лынькова «Апавяданні» (1927) арганічна ўлівалася ў агульнае рэчышча савецкай літаратуры, дзе вядучай была тэма рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. Разам з тым зборнік вызначаўся навіз-

ШЧОДРАСЦЬ

ной і своеасаблівасцю аўтарскага бачання свету. У прыўзнятае, метафарычна-насычанае, рытмізаванае апавяданне ўладна ўрываўся галасы зямной рэчаіснасці, інтанацыі жыўвой бытавой гаворкі. Перапляценне лірызму і гумару надавала творам своеасаблівую стылявую афарбоўку, а героям — чалавечую прывабнасць і жыццёвую верагоднасць.

Пісьменнік раскрывае духоўны свет чалавека, абуджанага Кастрычнікам. Яго цікавіць перш за ўсё канкрэтны гуманістычны сэнс рэвалюцыі, новыя ўзаемаадносіны паміж чалавекам і грамадствам. Мастацкае ўздзеянне дасягаецца не знешнімі эфектамі, не імкненнем здзівіць чытача, уразіць яго незвычайнымі падзеямі, а непасрэднасцю, простацю, шырасцю лірычнага голасу аўтара.

Рэвалюцыя абуджае ў душы Васілі Шкетова, героя апавядання «Над Бугам», адчуванне высокай чалавечай годнасці: «Братка ты мой, братка роднёнык! Жыву ж я цяпер, жыву, чалавек я цяпер, не абы-хто...» Але глыбей за ўсё западаюць у душу чытача перадеміятычныя словы героя: «Эх, поэма, поэма, і так рана, рана...» — бо ў іх на высокай эмацыянальнай хвалі перадавалася праўда складаных пачуццяў чалавека, які тужліва шкадуе, што так поэма далучыўся да вялікай справы рэвалюцыі і так рана абарвалася «залатая радасць» яго жыцця. Было ў гэтых словах і нешта недаказанае, нявычарпанае, што абуджала цэлы рой неспакойных думак. Угадваўся ў іх і больш шырокі, агульначалавечы сэнс: людзі часта ў пакутах і са спазненнем прыходзяць да ўсведамлення ісціны і нясуць у магілу горьччю няспраўджаных надзей.

Па сутнасці, тая ж думка прасвечвае і ў апавяданні «Маньчжур», напісаным з бо-лем за чалавека, якому не

дадзена адчуць паўнату шчасця. «Новыя вятры» рэвалюцыі абуджаюць да сапраўднага жыцця Маньчжур, але чаму ўсё ж такі наплывае сумнае воблачка на яго твар? Відаць, дунуўшы страты, перажытыя героем раней, не праходзіць бяспрыкладна.

А колькі чалавечых пачуццяў ў лірычным рэфрэне «І плакала Рыва...» з апавядання «Гой» пра глыбокія перажыванні жанчыны на новым пераломе жыцця! Цёплы лірызм, увага да індывідуальна-псіхалагічнай і канкрэтна-чалавечай сутнасці героя робіць нам надзвычай блізім і вобраз старога машыніста Андрэя Лятуна з аднайменнага апавядання — вобраз наватарскі для беларускай літаратуры з яе традыцыйнай сялянскай тэматыкай. Любоў героя да працы, якая стала для яго ўнутранай арганічнай неабходнасцю, сэнсам і радасцю жыцця, не захапляла і не хваліла б чытача з такою сілай, калі б у ім не жылі нерастрачанае адчуванне палёту, нягаснае імкненне да руху наперад, па «нязмерным дарогам чалавечым», «І лямі ж, браткі! Эх лямі ж! Даганай — не даганіш...» Прыгажосць і пазія працы ўздзейнічаюць тым больш, што жывуць яны ў душы чалавека, які ўжо адпрацаваў сваё, «адмазоліў».

З прыездам Міхася Лынькова ў Мінск у 1930 годзе пачалася новая старонка яго творчай біяграфіі. Пісьменнік праз пэўны час становіцца адным з кіраўнікоў рэспубліканскай пісьменніцкай арганізацыі, прымае ўдзел у Першым Усеаюзным з'ездзе савецкіх пісьменнікаў. Кнігі апавяданняў «Саўка-агіцірнік», «На вялікай хвалі», «Баян», апошні «Апошні зверыядавец» былі напоўнены ўражаннямі ад паездак па Беларусі, у розныя калгасы рэспублікі, на Беларуска-Балтыйскі канал. У лепшых творах той пары адчуваўся горкаўскі гуманістычны дух

пераўтварэння жыцця, горкаўская любоў да чалавека, і, што вельмі важна, — імкненне да паглыбленага паказу рэчаіснасці, да большай простаці і строгаці малюнка.

Падзеі грамадзянскай вайны працягваюць і далей хваліць пісьменніка сваім гуманістычным сэнсам, даюць адказ на многія пытанні сучаснага яму жыцця. У апавяданні «Аб чалавечым сэрцы» аўтар працягвае спрэчку аб гуманізме, пачатую ім у 20-ыя гады. Яна не спыняецца і ў зборніку «Сустрэчы», налісаны пад свежым ўражаннем вялікай гістарычнай падзеі — уз'яднання Беларускага народа. Гэта кніга пра радасць сустрэч і горьччю ахвяр, пра духоўную сілу і мужнасць барацьбітоў за свабоду. Прычым, у пісьменніка агульная радасць злівалася з хвалючай радасцю асабістых сустрэч з некаторымі вязнямі, што выйшлі на волю, ён быў знаёмы яшчэ раней, у 1933—1934 гг., калі выкладаў у партыйнай школе КПЗБ (пад псеўданімам Бельскі), дзе праходзілі навучанне кіруючыя партыйныя і камсамольскія кадры Заходняй Беларусі.

Назва апавядання «Сустрэчы» набылае абагульнены сэнс: гэта прага сустрэч і яднання з людзьмі, з таварышамі на класу, прага, што з незвычайнай сілай жыве ў душы старога камуніста-падпольшчыка Захара Крымшчыка, чалавека няскранага рэвалюцыйнага духу.

Мы перагарнулі «лісткі налендара» з даваеннай біяграфіі пісьменніка. Але дасведчаны чытач павінен заўважыць, што пры ўсёй выбарачнасці матэрыялу тут прапунтава досыць істотная і важная старонка, на якой значацца класічныя творы для дзяцей — «Міколка-паравоз» і «Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных тавары-

ПЯСНЯР ПАЛЫМЯНЫ

ТАМЯНЕ Міхась Лынькоў прыйшоў апавяданнем «Ядвісін дуб». Са школьных гадоў — пэўна, з шостага класа — да сёння жыве ў маёй душы бедная зяскова дзяўчынка Ядвіся, зелянее той дуб, пад якім яна пасвіла панскіх цялят. Письменнік з цеплынёй і натхненнем намалюваў яе вобраз, паказаў чалавека, улюбёнага ў жыццё і пакрыўджанага злымі людзьмі. Запомніліся мне і ваенныя творы пісьменніка. Хіба можна забыць Ірыну або дзедка Астапа з аднайменных апавяданняў! Першая, ажаруючы сваім жыццём, кінула ў паравозную топку варожкага цягніка вузлачок з мінэй, а дзед Астап паўтарыў подзагі легендарнага Івана Сусаніна.

ГЛЫБІНЯ ПАЧУЦЦЯЎ

М. Лынькоў адзін з першых у беларускай літаратуры раскрыў гераізм савецкіх дзяцей у гады Вялікай Айчыннай вайны. І так пранікнёна здолеў напісаць, што нельга чытаць гэтыя творы без хававання. Так і стаіць уваччу Міколка з апавядання «Васількі», якому б бегаць у лес па грыбы ды рваць у полі блакітныя васількі. А дзялося Міколку помсціць за маці і сястрычку, што загінулі ад рук гітлераўцаў. У апавяданні «Васількі» пісьменнік дасягае незвычайнага напалу і глыбіні пачуццяў дзякуючы свежасці, непатэрскасці

паэтычных сродкаў («Сінімі васількамі адцаіталі і вочы хлопчыка»). Па сваёму мастацкаму вырашэнню блізкае да «Васількоў» апавяданне «Дзіцячы башмачок». Наогул, творы М. Лынькова на ваенную тэматыку можна назваць высокапатрыятычнымі вершамі ў прозе. У апавяданнях пра гераізм дзяцей у Вялікую Айчынную вайну праявілася адметная якасць М. Лынькова-мастака — глыбокі лірызм і напружаны драматызм. Працуючы ўжо ў бібліятэцы, я прачытала эпапею «Векапомныя дні». Эпапея, бяспрэчна,

належаць да значных набыткаў савецкай ваеннай прозы. Асобнае месца ў творчасці М. Лынькова займаюць апавяданні аб вызваленні былых заходніх абласцей Беларусі ад белалпольскага прыгнёту (цыкл «Сустрэчы») і тыя, што напісаны пад уражаннем замежных паездак. Хочацца пажадаць народнаму пісьменніку Беларусі Міхасю Ціханавічу Лынькову ў дзень яго 75-годдзя бадзёрасці, новага творчага плёну, скажаць шчырае чытацкае «дзякуй» за тое, што героі ягоных твораў зававалі нашыя сэрцы. Жыць ім вечно сярод людзей!
Наталля МУЗЫЧУК,
супрацоўніца Мінскай абласной бібліятэкі імя А. С. Пушкіна.

...Міхась Лынькоў з'яўляецца пісьменнікам, які сур'ёзна дбае аб ідэйнай і мастацкай якасці сваіх твораў.

Кандрат КРАПІВА,

Раман Міхася Лынькова «Векапомныя дні» зававаў шырокае прызнанне нашага чытача... І сапраўды, гэта — адзін з тых твораў, у якіх найбольш поўна адлюстроўваецца гераічная партызанская барацьба беларускага народа супраць гітлераўскіх акупантаў... Значэнне яго, як сапраўднай эпапеі мужнай народнай барацьбы, — велізарнае.

Пятрусь БРОўКА,

З юнацкіх гадоў Міхась Лынькоў заўсёды на пярэднім краі барацьбы партыі за шчасце народа.

Іван ШАМЯКІН.

шаў». Без гэтай старонкі на ўяўленне аб творчай індывідуальнасці Лынькова будзе значна збедненым, бо дзіцячыя творы з найбольшай рэльефнасцю «высвечваюць» характэрныя асаблівасці творчай манеры пісьменніка. Зварот аўтара да дзіцячай тэматыкі не быў выпадковым. Ён быў абумоўлены як усвядомленымых выхаваўчымі задачамі, так і ўнутранай патрэбай глыбей спасцігнуць, асэнсаваць з'явы тагачаснага жыцця, судзіць іх з ма-

балючыя рубцы на яго сэрцы, заўчасна пасерабрыла галаву. Памятаю, што калі ў 1945 г. я ўпершыню ўбачыла Міхася Ціханавіча (ён тады выконваў абавязкі дырэктара Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР), мяне вельмі ўразіла сівізна гэтага чалавека ў кантрасце з маладым яшчэ, абветраным вайной тварам.

У творчасці Лынькова перыяду вайны — гэта шматлікія, баявыя і ўсхваляваныя, артыкулы, нарысы, апавяданні, за апавяданне «Маленькі башмачок», якое моцна яе ўсхвалявала. Міхась Ціханавіч з асаблівай беражлівасцю і трапяткім пачуццём аднойчы паказаў мне гэтую каштоўную рэліквію ваеннай пары. Я хутка прачытала пажоўклую маленькую старонку, напісаную рукою народнай гераіні, і таксама беражліва вярнула яе гаспадару.

пра героіку народнага змагання з фашызмам.

Пачуццём грамадзянскасці прадыхтавана кніга «За акіянам», куды ўвайшлі апавяданні і нарысы, напісаныя ў выніку паездак пісьменніка ў ЗША як прадстаўніка Беларусі на Генеральнай асамблеі ААН.

Жыццёпіс Міхася Ціханавіча ўвесь час узбагачаецца: выходзяць шматлікія перавыданні кніг, пераклады іх на мовы народаў СССР і свету. Творы пісьменніка чытаюцца і перачытваюцца, а гэта азначае, што яны маюць будучыню. Калі ж нагадаць яшчэ шматлікія працы Міхася Лынькова па літаратуразнаўству, яго актыўную грамадскую дзейнасць як дэпутата Вярхоўнага Савета БССР, то ўсё гэта дасць больш шырокае ўяўленне аб багаці і шматграннасці чалавечай індывідуальнасці пісьменніка.

Сама асоба Міхася Ціханавіча, неадлучная ад створанага ім, мае сваю прывабнасць — прывабнасць дабрыні, высакародства, чалавечнасці. За творами пісьменніка беспамылкова ўгадваецца аўтар — шчыры і просты, з добрай і мудрай усмешкай, з ясным поглядам на свет. Такі ён сапраўды ў жыцці. Гэта адчувае кожны, хто меў шчасце сустрэцца з ім, працаваў з ім, сядзець побач за бяседным сталом. Кіргі нараджаюцца вялікім і шчодрым сэрцам.

Сёння, калі этап за этапам мы прасоўваем шлях ідэйна-мастацкіх пошукаў і здзяйсненняў, які прайшоў пісьменнік, нам асабліва ярка ўяўляецца яго вялікая роля ў развіцці беларускай савецкай літаратуры, ва ўзбагачэнні яе навілетычнай і раманічнай традыцыяй.

Эсфір ГУРЭВІЧ,
доктар філалагічных навук.

ТАЛЕНТУ

ральнымі крытэрыямі дзяцінства, хаця творы для дзяцей былі прысвечаны грамадзянскай вайне. Аўтар павёў з юным чытачом цікавую, захапляльную размову аб рэвалюцыйнай справядлівасці і гуманізме, аб «чане чалавечай нянавісці і любві». З выдатным веданнем дзіцячай сіхалогіі, таямніц дзіцячай душы, законаў дзіцячага ўспрымання ён паказаў, як успывалі ў Міколку рысы рэвалюцыйнага гераізму, што складаюць аснову характэру героя новага часу. Такім чынам, дзіцячая літаратура падключалася пісьменнікам да праблематыкі ўсёй беларускай літаратуры напярэдадні вайны.

Кніга апавяданняў ваеннага часу пад назвай «Астап» напісана крывёю сэрца. Пярэнь аўтара вадзілі пафас партыятычнага змагання з акупантамі, нясцерпны боль за лёс Радзімы і дзяцей, асуджаных вайной на пакуты і смерць. Вера Харужая ў лісце да пісьменніка ад 2 красавіка 1942 г. дзякавала яму

які ўпершыню друкаваліся на рускай мове ў «Правде», «Известиях», «Труде» і іншых перыядычных выданнях. Апавяданні «Васількі» і «Дзіцячы башмачок» уключаліся разам з творами пра вайну М. Шолохава, К. Федзіна, А. Талстога, Л. Собалева, В. Катаева, Б. Гарбатава, Б. Палявога і іншых вядомых савецкіх пісьменнікаў у спецыяльны зборнікі, якія выдаваліся ў Маскве, у тым ліку і на замежных мовах.

Кніга апавяданняў ваеннага часу пад назвай «Астап» напісана крывёю сэрца. Пярэнь аўтара вадзілі пафас партыятычнага змагання з акупантамі, нясцерпны боль за лёс Радзімы і дзяцей, асуджаных вайной на пакуты і смерць. Вера Харужая ў лісце да пісьменніка ад 2 красавіка 1942 г. дзякавала яму

НАД НАРАЧУ

Міхасю Ціханавічу Лынькову

Нібыта церам-церамок,
Дзе чарадзей жыве сівенькі,
Стаіць над берагам дамок,
Балкон на ім нібы сівенька...

Гасцінны добры гаспадар —
Сваім святлом вас зачаруе,
І дум вялікіх шчыры дар
Ён для людзей здаўна гартуе.

Не раз ягонай цеплынёй
Я быў прывабліва сагрэты
Ён мне казаў: «Галубяне,
Палёт нялёгкі у паэта».

Дзе б я ні жыў, дзе б я ні быў,
Я словы тыя памятаю.
...Спяць ноччу ціха галубы,
А заўтра — ў лёт. Да небакраю.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

М. Лынькоў гутарыць з Ю. Ванам.

Фота Ул. КРУКА.

ЛЮБОЎ ПАЧАЛАСЯ З МАЛЕНСТВА

Цяпер ужо далёкія трыццаць гады... Мы, дзеці, з цікавасцю знаёмімся з новымі творами беларускай літаратуры. Тады школьны настаўнік і падарыў мне невялікую кніжку ў сціплай вокладцы. На ёй прозвішча аўтара: Міхась Лынькоў, побач назва — «Апошні зверыдавец». То было першае знаёмства з Міхасём Ціханавічам Лыньковым. А найбольш памятнае спатканне адбылося на Паўночна-Заходнім фронце. Добра вядома я цяпер аматарам эстрады Рына Зялё-

ная чытала ваенныя творы пісьменніка. Двойчы на «біс» выклікалі воіны артыстку, калі яна расказвала пра дзедка Аўсея і цётку Палашку. Потым доўгачаканы дзень Перамогі, мірнае жыццё. І зноў да мяне прыйшлі лынькоўскія героі. Цяпер я не толькі сам знаёміцца з творами любімага пісьменніка, але і расказваў пра іх сваім вучням. Тыя ўрокі літаратуры, на якіх выдучаецца творчасць М. Лынькова, для школьнікаў асабліва чаканыя. Усе ж яны чыталі апо-

весць «Міколка-паравоз», ведаюць прыгоды слайнага ваякі Мішкі і яго храбрых таварышоў. І, вядома, з задавальненнем знаёмцяцца з эпапеяй «Векапомныя дні».

А мяне радуе, што ў маёй бібліятэцы ёсць і дзве кнігі з аўтаграфамі Міхася Ціханавіча. Любоў да творчасці пісьменніка, што пачалася ў маленстве, з гадамі не гасне.

Нічыпар ПАРУКАУ,
настаўнік Кармянскай сярэдняй школы,
Гомельская вобласць.

I. ЛУЧАНОК.

Песні «Хатынь», «Калі б каменні гаварыць маглі», «Мы ідзем па краіне», «Спадчына», «Алеся», «Радзіма», «Верасы».

Я. СІПАКОУ.

Кніга вершаў «Веча славянскіх балад».

C. ГУСАК.

Кніга крытычных артыкулаў «Пафас праўды».

A. САБАЛЕЎСКИ.

Даследаванне «Беларуская драматургія ў тэатрах народаў СССР».

А ДНІ СТАГОДДЗЯМІ МІНАЛІ...

Я з цікавасцю пазнаёміўся з новым паэтычным зборнікам Янкі Сіпакова «Веча славянскіх балад». Творчасць гэтага аўтара мне падабаецца даўно. Усхваляваў і цыкл нарысаў «Па зялёную маланку». І ўсё ж больш люблю Сіпакова-паэта. А ў сваёй новай кнізе, як мне здаецца, ён раскрыўся ўсімі гранямі свайго таленту: філасафічнасцю, схільнасцю да глыбокага аналізу фактаў і, вядома, высокай культурнай пісьма. Гэтыя якасці заўважаліся і ў папярэдніх зборніках. Але кніга «Веча славянскіх балад» наогул арыгінальная ў нашай пэзіі. Аўтар узяў на сябе цяжкую і ў той жа час адказную задачу: у цыкле вершаў прасачыў асноўныя эта-

пы гісторыі славянскіх народаў, паказаў іх духоўны свет.

Ён перагарнуў старонкі гісторыі і з поўным правам змог сказаць:

Ваш боль,
ваш сум не абміналі,
і вашу радасць
перайшлі..
І дні — стагоддзямі
міналі,
Стагоддзі — нібы дні
прайшлі.

Часава балады ахапілі прамежак паміж XI—XX стагоддзямі. Мы прачыталі пра Кіеўскую Русь, пра Грунвальд і пра Скарыну. І правільна зрабіў аўтар, пачаўшы гаворку з дваццатага стагоддзя, з рускай балады «Дасвецце» пра Уладзіміра Ільіча Леніна. Менавіта з

гэтага часу ідзе адлік новай зры ў гісторыі чалавецтва. Першую баладу добра дапаўняюць наступныя: «Сняданне» — балада рэвалюцыі, «Камуніст» — партыйная балада...

Не ведаючы гісторыі, нельга правільна зразумець сённяшні дзень і глядзець у будучыню. Я. Сіпакоў даў нам магчымасць адчуць подых вякоў. Апошняю старонку кнігі загортваеш з радасцю, што меў магчымасць на такую сустрэчу:

Бывае ж, даўнія
стагоддзі,
Мы зноў вяртаемся
ў свой час,
Дзе над галовамі у нас,
Як радасць, сонца светла
ходзіць...

Хочацца спадзявацца, што зборнік «Веча славянскіх балад» будзе адзначан Дзяржаўнай прэміяй БССР.

A. САМУСЕВІЧ,
інструментар Драгічынскага
РК ЛКСМБ.

ШЧЫРАСЦЬ

Ігар Лучанок — мой любімы кампазітар. Творчая сувязь наша пачалася яшчэ ў 1959 годзе, калі я быў студэнтам. Тады мне пашчасціла запісаць на пласцінку самую першую яго песню «Ён нарадзіўся вясной».

Памятаю, перад Першым усеагульным конкурсам артыстаў эстрады Ігар прапанаваў мне новы твор — «Памяць сэрца»... Спачатку не давалася мне песня. Адчуваў, што не знайшоў тую патрэбную струну, якая прымусяць так данесці змест твора, каб не зфальшывіць ні адзінай інтанацыі, ні адзінаго нюанса.

Чым больш Ігар расказваў мне, як нарадзілася гэтая песня, у якой асноўная думка ў словах: «А победзя — ты жывешь», тым больш я паглыбляўся ў вобраз. Смугтак аб загінуўшых, боль душэўных ран нараджае новую мужнасць, патрабуе яшчэ больш яскрава адчуць свой абавязак перад тымі, хто жыве, перад самім сабой...

З таго часу было шмат песень — «Брыганціна», «Я прыйду», «Жураўлі на Палессе ляцяць», «Спадчына», «Алеся», «Мы ідзем па краіне», «Калі б каменні гаварыць маглі», у якой прагучала на поўную сілу тема, уласцівая ўсёй творчасці кампазітара, — героі не паміраюць, і, нарэшце, «Верасы».

Вельмі цёпла і лірычна гэтая песня. Тонкая па музычнай драматургіі, па паэтычнаму настрою. Яе так любіць людзі! Нездарма яе з такой шчырай прыхільнасцю прымалі нават у далёкай лацінаамерыканскай краіне, калі Чылі была яшчэ свабоднай.

Ігар Лучанок — аўтар сучасны ў сэнсе кампазіцыі, гармоніі, рытмікі. У кожны твор ён уносіць і адчувальны нацыянальны каларыт.

Кампазітар шукае добрую песню паўсюды — у гадзіны адзіноты, у сяброўскай задушэўнай гутарцы, у шматлікіх хваляючых сустрэчах з нашымі шчырымі і патрабавальнымі слухачамі. І за самай крылатай мелодыяй — дні і месяцы нястомнай працы, творчыя адкрыцці, сумненні і пошукі. І гэты творчае паўсядзённае жыццё Ігара Лучанка.

Віктар ВУЯЧЫЧ,
заслужаны артыст БССР.

ПРАЎДА мастацтва і праўда жыцця... Як яны суадносяцца паміж сабой? Гэтае пытанне хвалюе Сяргея Гусака ў кнізе «Пафас праўды».

Нярэдка сцвярджаюцца грамадзянскасці ў артыкулах зводзіцца да закліку пісаць толькі на надзённыя тэмы. Але ж грамадзянскасць у літаратуры — не знешняе. Грамадзянскасць — гэта перш-наперш партыйнасць пісьменніка. Яна вызначае ўсе бакі мастацкай творчасці, пачынаючы ад выбару тэматыкі, асэнсавання з'яў жыцця і канчаючы асаблівасцямі стылю. Артыкулы, змешчаныя ў кнізе «Пафас праўды», падкупляюць чытача арганічнай еднасцю эстэтычнага і сацыяльнага аналізу.

Пра раман І. Мележа «Людзі на балоце» напісана шмат. Твор даследаваўся з розных пунктаў гледжання — разглядаўся і ў плане гісторыка-літаратурным, і літаратурна-тэарэтычным. Аднак і на фоне багатай крытычнай літаратуры артыкул С. Гусака «Пафас праўды» не губляецца ў памяці. Даследчы-

З КЛОПАТАМ ПРА ВЕЧНАЕ

на цікавыя традыцыйныя праблемы — жыццёвая аснова, станючы герой, гуманістычная накіраванасць твора. У такіх выпадках даследчыка падсперагае небеспэка — можна збіцца на звыклыя фармулёўкі вывадаў, што ў сваю чаргу вядзе да нівеліроўкі творчых індывідуальнасцей. Аўтар кнігі «Пафас праўды» пазбег такога.

У плане таго, як наш сённяшні дзень падключаны да плыні вечнага, разглядае С. Гусак раман-хроніку І. Мележа. Аўтар імкнецца выявіць унутраную сувязь паміж творами беларускай прозы 20—30-х гадоў і «Палескай хронікай». У полі зроку даследчыка аказваюцца найбольш значныя творы таго часу, якія пакінулі прыкметны след у літаратуры — раманы і апавесці К. Чорнага, П. Галавача, Я. Коласа, З. Бядулі, М. Зарэцкага, Н. Крапівы. Такі шырокі ахоп мастацкага матэрыялу дазволіў даследчыку павесці гаворку не проста пра індыві-

дуальныя мастацкія знаходкі асобных аўтараў, а фактычна пра мастацкую канцэпцыю чалавека ў літаратуры сацыялістычнага рэалізму.

У ацэнцы «Палескай хронікі» С. Гусаком ёсць адзін аспект, на які хацелася б звярнуць увагу, калі гаворка ідзе пра яго кнігу. Аўтар справядліва зазначае, што «І. Мележ у распрацоўцы праблемы ідзе далей сваіх папярэднікаў — пісьменнікаў мяжы 20—30-х гадоў, бо даследуе не толькі асабістыя якасці герояў, дваітасць сялянскай псіхалогіі, а ў значнай ступені аналізуе аб'ектыўныя абставіны, у якіх ішоў працэс перабудовы жыцця».

Абставіны разглядаюцца крытыкам не як застылы фон, а ў той аднасці з жыццём персанажаў, якая з'яўляецца неабходнай умовай рэалізму. У сувязі з гэтым, думаецца нам, даследчык прыходзіць да наступнага высновы вываду: «Эканамічная

плынь у мысленні — гэта тое, чаго працяглы час не хапала нашаму грамадскаму жыццю, а значыць, і яго адлюстраванню ў мастацтве». Асабліва гэта датычыць «вясковай» прозы, дзе па традыцыі асабліва ўвага надаецца эмацыянальнаму захалпенню ўсім родным. Але ж, як вядома, тут важна другое: ці ёсць у гэтым захалпенні разуменне і адчуванне гісторыі, неадкладных духоўных патрэб народа. Тое, што С. Гусак удзяліў гэтаму асаблівую ўвагу, яшчэ раз сведчыць пра глыбіню мастацкага аналізу ў яго кнізе.

Ён тонка, прафесійна-дасканалы аналізуе творы І. Шамякіна, А. Кулакоўскага, Я. Брыля, І. Навуменкі.

Прысуджэнне С. Гусаку Дзяржаўнай прэміі БССР было б і высокай ацэнкай яго апошняй кнігі.

A. МАЙСЕЙЧЫК,
дацэнт кафедры беларускай
літаратуры Брэсцкага
педінстытута імя
А. С. Пушкіна.

ГЕАГРАФІЯ ПРЫЗНАННЯ

Няшмат часу мінула з дня выхаду ў свет манаграфіі А. Сабалеўскага «Беларуская драматургія ў тэатрах народаў СССР». Кніга была высока ацэнена мастацтвазнаўцамі краіны. Сёння цікавасць да гэтай навуковай працы зноў узрасла ў сувязі з вылучэннем яе аўтара на атрыманне Дзяржаўнай прэміі БССР.

Беларускае тэатральнае аб'яднанне таксама атрымала шмат водгукаў, якія сведчаць аб тым, што манаграфія стала прыкметнай з'явай ва ўсёй шматнацыянальнай навуцы аб сцэнічным мастацтве. Вось некалькі водгукаў, якія паказваюць і геаграфію прызнання гэтага даследавання.

М. Петухаўскас, загадчык сектара мастацтвазнаўства Інстытута гісторыі АН Літоўскай ССР: «Даследа-

ванне гэта яшчэ раз падцвярджае высокі прафесіянальны ўзровень аўтара, здолешага не толькі тонка і глыбока аналізаваць драматургічны матэрыял, але і аднавіць жывы і запамінальны выяўлены вобраз спектакляў, іх нацыянальны каларыт... Кніга з'яўляецца першай грунтоўнай навуковай працай, якая аналізуе пастаноўкі беларускіх п'ес на сцэне іншых тэатраў СССР. А гэта — немалаважны фактар, што сведчыць аб важкім навуковым укладзе А. Сабалеўскага ў савецкае тэатразнаўства».

В. Кайдалава, доктар мастацтвазнаўства, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі мастацтваў (Масква): «Паказваючы асаблівасці спектакляў, выканання тых ці іншых ролей, А. Сабалеўскі дае магчымасць чытачу

зразумець своеасаблівасці творчасці пэўнага калектыву, у многім звязанага з асаблівасцямі жыцця народа, яго нацыянальнымі мастацкімі традыцыямі і іншымі фактарамі, што нараджаюць адметнасць у творчасці нацыі нашай краіны».

...Кніга даказвае плённасць пашырэння граніц даследавання, якое вызначае інтэрнацыянальную накіраванасць савецкай навукі аб тэатры і паглыбляе праблемы ўзаемаўплыву і ўзаемаўбагачэння культур сацыялістычных нацый».

Л. Архімовіч, загадчык аддзела тэатразнаўства Інстытута мастацтвазнаўства, фальклору і этнаграфіі АН УССР: «Гэта паспяховая спроба ў сучасным тэатразнаўстве глыбока і шматбакова разгледзець праблемы ўвасаблення п'ес драматургаў

адной з братніх рэспублік на многанацыянальнай савецкай сцэне. Грунтоуючыся на велізарным матэрыяле, старанна сабраным, вывучаным і ўмела абагуленым, аўтар на канкрэтных прыкладах... шырока і пераканаўча паказаў жыватворны працэс узаемаўплыву і ўзаемаўбагачэння сацыялістычных тэатральных культур».

Прыведзеныя выказванні аўтарытэтных вучоных сведчаць пра высокі навуковы ўзровень кнігі і вызначаюць яе месца ў савецкім тэатразнаўстве. Аргументаванасць тэзісаў, багатая факталогія, трапныя і выразныя фармулёўкі робяць кнігу важным укладам у крытыку буржуазных канцэпцый у мастацтвазнаўстве і адным з фактаў актыўнага ўдзелу беларускай савецкай навукі ў ідэалагічнай барацьбе. Усё гэта дае права на высокую ацэнку працы тэатразнаўцы.

Яўген ГАРДЗЕЙ,
заслужаны работнік
культуры БССР.

МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ

Семинар творчай моладзі... У які ўжо раз збірае ён у маляўнічых мясцінах Каралішчавіч здольных пачаткоўцаў, тых, хто робіць свае першыя крокі ў літаратуры!

Склад цяперашняга семінара цікавы: з далёкіх і блізкіх куткоў рэспублікі прыехалі сюды людзі розных прафесій — ад заводскага станка да журналісцкага стала, якіх аб'ядноўвае шчырая любоў да літаратуры, жаданне паспрабаваць свае сілы ў творчасці. Некаторыя з іх няблага зарэкамендавалі сябе першымі ж сваімі творамі, апублікаванымі ў часопісах і штотыднёвіку «Літаратура і мастацтва», — прэзікі І. Стадольнік, В. Гігевіч, В. Шаўчэнка, паэты Ул. Някляеў, А. Камароўскі, Г. Пашкоў, Т. Бондар і іншыя, ёсць і такія сярод удзельнікаў семінара, для якіх кансультацыі ў творчых секцыях асабліва неабходныя — за плячыма ў іх невялікі вопыт пачаткоўца. Аднак для кожнага надзвычай радаснымі і карыснымі былі сустрэчы з вядомымі беларускімі прэзікамі, паэтамі, крытыкамі, народным пісьменнікам БССР Іванам Шамякіным, Васілём Віткам, Аляксеем Кулакоўскім, Алесем Адамовічам, Уладзімірам Калеснікам, Іванам Чыгрынавым, Анатолям Кудраўцом, Анатолям Вярцінскім, Алегам Лойкам, Давідам Сімановічам, рэдактарамі літаратурных выданняў і выдавецтва «Мастацкая літаратура» і інш.

Напружана, але цікава праходзяць заняткі моладзі ў Доме творчасці імя Я. Коласа. Гутаркі з пісьменнікамі, разбор твораў у секцыях прозы і паэзіі, а потым, калі закончыцца працоўны дзень, — яшчэ доўгая гаворка аб літаратуры ў сяброўскім асяроддзі...

Два тыдні, праведзеныя на семінары ў Каралішчавічах, надоўга застануцца ў памяці яго ўдзельнікаў, прыносяць ім вялікую карысць.

Супрацоўнікі штотыднёвіка сустрэліся з маладымі аўтарамі ў Доме творчасці, пазнаёміліся з іх вершамі і апавяданнямі. Некаторыя з гэтых твораў мы прапануем нашым чытачам.

Мікола ПРАКАПОВІЧ

Спявае салавей.

А ранак ціхі
Струменіць першае цяпло.
Вясна цыбатаю бусліхай
Зары ускінула крыло.

Спявае салавей.

У росным ззянні
Да неба рукі гай прасцёр.
І прычынаецца жыццё,
І абуджаюцца жаданні.

Якая поўня! Срэбныя масты
Ды шлях чумацкі у сусвеце.
Такое адчуванне, быццам ты
На дзіўнай казачнай планеце.

Расчараваннню шэрае крысо
Не закране...

І не здарма здалося:
Абавязкова збудзеца ўсё,
Пра што ў юнацтве мроіць
давялося.

Алесь ЕМЯЛЬЯНАЎ

РАНАК

З-пад вейка зялёнага
Здзіўленым вокам
Ранак глядзіць на мяне.
Буйныя травы,
Клён кучаравы
Песцяцца ў ранішнім сне.
Вось яно, сонца,
З промнем ласкавым
Срэбра сыпнула ў расу!
Празрысты дымок
Калыхнуўся над хатай,
Краскі гукнулі касу...
Гімн працы калгаснай
Над ніваю ічаснай
У песні чуцён жаўрука.
І недзе на ферме
У холад даёнкі
Ударыў струмень малака...

Паэзія з жыццём
У адным страі рабочым.
І крочыць
У радасці, і ў горы з ім заўжды.
Пра гэта мне
Звінела зорка ноччу,
Пра гэта мне
Шанталі і жыты.
І гэтак жа
Мне мазалі казалі
На жылістых
Натруджаных руках.
...Хачу, каб і ў мяне
Жыцця
Мелодый гучалі
У звонкіх,
Непаўтораных радках.

Уладзімір НЕМІЗАНСКИ

ДОБРА

Добра,
калі на палетках
жыты паспяваюць добрыя.
Добра,
калі ён кветкі
адзінай у свеце дорыць.

Добра,
калі захапляюцца
людзі сваёй работай.
Добра,
калі спяваецца
і... майчаць кулямёты.

Запалкай кожнаю ў мелі
даражыць,
Калі вайна грымела у абшары...
Суседка ўранні часам забяжыць!
— За жарам я, суседачка,
за жарам...

Я зноў—у вёсцы. Тэлевізар ёсць.
І газавы балон з плітою
у пашане.
Збіраюся дамоў. Ды чую, госці!
— Ну, што так хутка, нібы ты
за жарам...

Іосіф КЛІЗ

РУКІ ХЛЕБАРОБА

Пазнаю рукі хлебароба
Па зацвярдзелых мазалях.
Іх значыць гэтая аздобай
Сама карміцелька-зямля.
На тых далонях грубаватых
Нібыта летаніс зямлі

Пісаўся коласам шурпатым
І фарбай свежае раллі.

Я слаўлю рукі хлебароба,
Бо, хлебароба сын і ўнук.
Не знаю лепш узнагароды,
Чым мужны поціск гэтых рук.

Алесь КАСКО

Што ёсць на свеце абеліскі,
яшчэ скуль ведаць хлапчуку?
Смяецца, гойдае калыску,

ласкае матчыну ічкаку.
Расчынены ўсе вокны насцеж —
зямлі і неба чысціня...
Вось простае людское ічасце:
Сын. Маці. Сонца. Цішыня.

Алесь Адамовіч і Уладзімір Калеснік сярод удзельнікаў семінара.
Фота Ул. КРУКА.

СЯБАР І ДАРАДЧЫК

Бадай, гэтая назва нінастужні срод многіх, якія ствараюцца ў аб'яднанні «Летапіс» студый «Беларусьфільм», ужо вельмі нязвычайная: «Земляробства без зямлі». Яна тоіць у сабе нешта інтрыгуючае. І гэта сапраўды так.

Сёння перад вучонымі-біёлагамі стаіць пытанне новага комплекснага падыходу да спраў рэзкага павышэння ўраджайнасці палёў. Гэтая праблема ўключае ў сабе павышэнне культуры аграцэпкі, прыцыпова новыя метады выкарыстання ўгнаенняў, больш рацыянальнае вынарыстанне фотасінтэзу і рашучая барацьба са шкоднамі і хваробамі раслін. Ужо зараз вучоныя ўсё часцей гавораць пра тое, што ў недалёкай будучыні магчыма стварэнне спецыяльных лабараторый-канвеераў, дзе вырошчван-

ментальная ў самым лепшым сэнсе, бо яна саворыць праўду пра вялікі подзвіг народа, вобразна і эмацыянальна раскрывае вельмі падзвігу савецкага чалавека.

...Галіне Храмушынай не давялося ў гады вайны страляць, хадзіць у атаку, але яна танцавала байцом. Гэта ёй, таленавітай журналістцы, даручылі працаваць з палоннымі немцамі. Доўга падбірала яна ключы да іх розуму, адкрывала ім вочы на сапраўдную сутнасць фашызму, пераканвала словамі праўды. Многія з іх ішлі ў нямецкі тыл, каб там змагацца з нарычывай мумой, набліжаць дзень перамогі, дзень міру і справядлівасці.

Многім падаравала Галіна Храмушына часцінку сваёй душы, сваёй перапанасці ў вернасці ідэалам інтэрнацыяналізму. Яе

не сельскагаспадарчых культур у нейкім сэнсе будзе нагадваць вытворчы цынл прамысловага прадпрыемства. Гэты праект адкрывае новыя, сапраўды фантастычныя, магчымасці сельскай гаспадаркі, якая не будзе залежаць ад надвор'я.

Тані змест новага навукова-папулярнага фільма, над якім працуе зараз вядомы дакументаліст Барыс Сарахатунаў. Гэта яго першая работа ў новым жанры. Дагэтуль мы ведалі Барыса Канстанцінавіча як стваральніка многіх стужак, дзе ён браў больш-менш вядомыя факты, падзеі і на аснове гэтых матэрыялаў ствараў нарцыяны-роздумны пра наш імклівы час, яго герою. Новая работа, на першы погляд, стаіць як бы асобна ад усёй творчай дзейнасці энтузіяста дакументальнага кіно. Але калі нагадаць яго ранейшыя фільмы, можа праблема, якая ён заіраў, то стужка пра дзёрэсн пошук, смелы эксперымент вучоных стане лагічным працягам імянення рэжысёра публіцыстычна асэнсавач факты рэчаіснасці, знайсці сваю, арыгінальную форму. Гэтая рыса творчага падыходу заўсёды характэрна для рэжысёра Сарахатунава.

Пра гады суровай вайны, гераізм савецкага народа німамаграфісты стварылі шмат фільмаў. Былы фронтавіч Сарахатунаў доўгія гады выношаў мару расказаць пра сваіх баявых сяброў, тых, хто даў да светлага дня перамогі і тых, хто загінуў.

Дзесяткі тысяч метраў фантэной хронікі ўважліва прагледзеў ён, прыгадаў баявых лабарантаў, з якімі даводзілася дзяліць радасці і гора цяжкіх бітваў, у тварах незнаёмых байцоў ён пазнаў знаёмыя рысы, што назаўсёды засталіся ў яго памяці, у яго сэрцы. Так крон за кронам, у пошуках і роздуме, нарадзілася гэтая стужка — своеасаблівы і хвалюючы дакумент вайны, помнік салдацкаму герою. У фільме «Бронзавы салдац» не названа ніводнага прозвішча, не акраслена месца бою, але карціна строга даку-

дзённая, расказвае нямецкіх антыфашыстаў, якія зараз сталі актыўнымі будаўнікамі сацыялізму ў ГДР, сяброў па барацьбе не маглі паніць раўнадушны Барыса Канстанцінавіча. Ён расказвае нам гісторыю Дзяніша беларускага лясоў, гісторыю дакументальную і нязвычайную. Са шматлікіх інтэрв'ю, надраў, адлістраваўшых грозных падзеяў, фатаграфіяў ствараюцца яркія штрыхі да партрэта Галіны Храмушынай — байца ідэалагічнага фронту, чалавека мужнага і няломнага.

Новая работа і новы пошук у раскрыцці характараў і сутнасці сучасніка. Наша савецкая ява дала магчымасць дзейснай смелую мару. Зрабіць зорны палёт проста-му вясноваму хлопцу з беларускай вёскі Камароўна. І тут кадры небывалага рамантычнага падарожжа XX стагоддзя не засланяюць ад нас імянення мастана глыбей прыгледзецца да індывідуальнасці героя стужкі — намандзіра намічнага карабля «Саюз-13» — Пятра Клімуна. Кінапартрэта нашага сучасніка смела можна назваць карціна «Шлях да Арыёна».

Нам здаецца, што Барыс Канстанцінавіч сваёй мастацкай дзейнасцю плённа сведчыць вернасці сваім прынцыпам.

Таленавіты рэжысёр, мастак кіраўнік творчага аб'яднання «Летапіс», Барыс Сарахатунаў заўсёды ахвотна дзяліцца сваімі ведамі, з'яўляецца дарадчыкам. І калі ўжо гаварыць пра характар яго творчасці, то трэба адзначыць, што гэта перш за ўсё — умелае спалучэнне публіцыстыкі і лірыкі. Роздум і эмацыянальнае ўсхваляванасць злучаюцца ў адзіны сплаў, своеасаблівы і прывабны.

Ул. ЦЕСЛЮК,
заслужаны дзеяч
мастацтваў БССР.
Р. ЯСІНСКІ.

На адымку — (справа налева) В. Сарахатунаў, кінаператар А. Алай і касмапаліт П. Клімуна.

НА УРОК... У ТЭАТР

«Мастацтва і сучаснасць» — такая тэма першага ўрока па эстэтыцы, які прыняў у Беларускім драматычным тэатры імя Я. Коласа. Перад старшакласнікамі школы Віцебска выступіў галоўны рэжысёр тэатра, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР С. Казіміроўскі. Затым быў зроблен «перанынак»: школьнікі прагледзелі спектакль «Сталывары» па п'есе Г. Бокарава. Пасля заканчэння спектакля ўрок быў пераўтворан у анімацыйную дыскусію. Вучні разам з акцэрамі, якія толькі што ігралі, на сцэне, абмяркоўвалі ўзніклыя ў спектаклі праблемы, спрачаліся, устанаўлівалі дзеянні герояў са сваімі ўяўленнямі аб жыцці.

На ўроках па эстэтыцы, арганізаваных тэатрам сумесна з гарадскім аддзелам народнай асветы, павышаюць усе старшакласнікі абласнога цэнтру. Яны будуць праводзіцца раз у тыдзень. Тэма наступнага ўрока — «Інтэрнацыянальны характар савецкага мастацтва». Вучні абмяркоўваюць на ім спектакль «Не трывожся, мама!» па п'есе грузінскага драматурга Н. Думбадзе.

Артысты тэатра — частая госці і ў школах горада. Яны расказваюць дзецям аб сваёй творчасці, аб рабоце над вобразамі, знімаюць з імі новыя настаўнікамі тэатра.

БЕЛТА.

БАГАТАЕ і маляўнічае свята савецкай шматнацыянальнай культуры — «Беларуская музычная восень» закончылася. Дзесяць дзён ва ўсіх кутках, у вялікіх гарадах і самых аддаленых сёлах нашай рэспублікі гучалі чароўныя мелодыі неўміручых твораў класікаў, звінелі іспаўторныя народныя песні, агнявым віхрам праносіліся па сцэнах іскрыстыя народныя танцы.

Паводле папярэдніх падлікаў аператыўнага штаба фестывалю, у дні свята, праведзена звыш 250 канцэртаў і творчых сустрэч, на якіх лабывала больш чым 130 тысяч чалавек. Шахцёры Салігорска і хімікі Магілёва, тэкстыльшчыкі Баранавіч і

лярная беларуская песня «Нёман» Н. Сакалоўскага ў рэпертуары праслаўленага Рускага народнага хору імя Пятніцкага, фантазія на тэмы беларускіх народных мелодый у выдатным выкананні ансамбля гэсн і танца «Летува» — прыклады сапраўднай творчай дружбы майстроў мастацтваў, дружбы і брацтва савецкіх народаў...

Вечарам 25 лістапада ў павячэчна ўпрыгожаным Палацы спорту адбыўся вялікі канцэрт майстроў мастацтваў, які дастойна вячае маляўнічае і яркае свята музыкі і дружбы.

Перад яго пачаткам да ўдзельнікаў фестывалю, да шматлікіх гледачоў, якія запоўнілі палац, звярнуўся

нікам і гасцям: «Братэрскі паклон вам і вялікае дзякуй, дарагія сябры!»

...На сцэне, упрыгожанай эмблемай фестывалю і беларускім арнамантам, — зводны хор. Вялічна гучыць пад скляпеннямі палаца «Песня дружбы» І. Лучанка. Яе разам з народным хорам і акадэмічнай капэлай БССР спявае праслаўлены Руска народны хор імя Пятніцкага. І гледачы разумеюць, што гэта не толькі цудоўнае шматгалоссе, але і поўная глыбінка сэнсу даманстрацыя непарушнага адзінства двух брацкіх народаў — рускага і беларускага.

Вельмі цёпла прынялі гледачы песню В. Левашова «Ты вятніей, Расія» і маляўнічы, раздолны «Рускі танец» у выдатным выкананні спевакоў і танцораў хору імя Пятніцкага. Дзякуючы высокаму майстэрству гэтага шырока вядомага ў свеце калектыву, у музычна-хараграфічнай сюіце В. Левашова «Добры дзень, Волга» гледачы ўбачылі прыгажуню-раку з яе празрыстай блакітнай хваляй, з працоўным рытмам, якім жыве гэта галоўная водная артэрыя Цэнтральнай Расіі. З удзячнасцю ўспрымалі прысутныя ў зале рускія народныя песні і прыпеўкі.

На сцэне — заслужаны ансамбль народнага танца Грузінскай ССР. «Хеўсурскі танец» быццам перанёс гледачоў у багаты горны край з яго самабытнай культурай, са спрадвечнымі традыцыямі і звычаямі. Вясельны карагод «Сімд», плаўны, поўны лірызму і грацыі жаночы танец «Нарнары», спартыўны «Мхедрулі» і іншыя — свосасаблівы расказ аб сонечнай Грузіі.

Мастацтва таленавітага казахскага народа прадстаўляла на заключным канцэрте салістка Акадэмічнага тэатра оперы і балета з Алматы Ж. Баймульдзіна «Вальсам» Г. Хамідзі. Туркменскія рытмы на бубнах выканаў ашхабадскі артыст М. Сапарав. Народны артыст Эстонскай ССР Х. Крум пазнаёміў мінчан з эстонскай народнай песняй «Бацькоўскі дом».

У заключным канцэрте былі прадстаўлены і майстры мастацтваў іншых рэспублік, у тым ліку Беларусі. Яе кветкі ў вінку, у ім перапляліся мелодыі, песні і танцавальныя ўзоры розных народаў нашай краіны, яшчэ раз прадэманстраваўшы багацце іх культур, веліч адзінай шматнацыянальнай савецкай культуры.

На ўрачыстым закрыцці фестывалю прысутнічалі таварышы П. М. Машэраў, А. П. Аксёнаў, Ц. Я. Кісялёў, В. С. Шавалуха, Я. П. Нікулкін, У. І. Надрэз, намеснікі Старшыні Савета Міністраў БССР М. М. Севярынёў, Н. Л. Сняжкоўва.

БЕЛТА.

ПЕСНЯ ЗАСТАНЕЦА Ў СЭРЦЫ

ЗАКРЫЦЦЕ УСЕСАЮЗНАГА ФЕСТИВАЛЮ
«БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫЧНАЯ ВОСЕНЬ»

трактарабудаўнікі Мінска, нафтавікі Наваполацка і энергетыкі Белаазёрска, хлеббаробы Крычаўскага, Касцюковіцкага, Мядзельскага, Пастаўскага, дзесяткаў іншых раёнаў рэспублікі сардэчна, хлебам-соллю і кветкамі сустракалі пасланцоў Грузіі і Малдавіі, Туркменіі і Узбекістана, Украіны і Арменіі, праслаўленых майстроў мастацтваў з Масквы, Ленінграда, Мінска, з іншых рэспублік і гарадоў краіны.

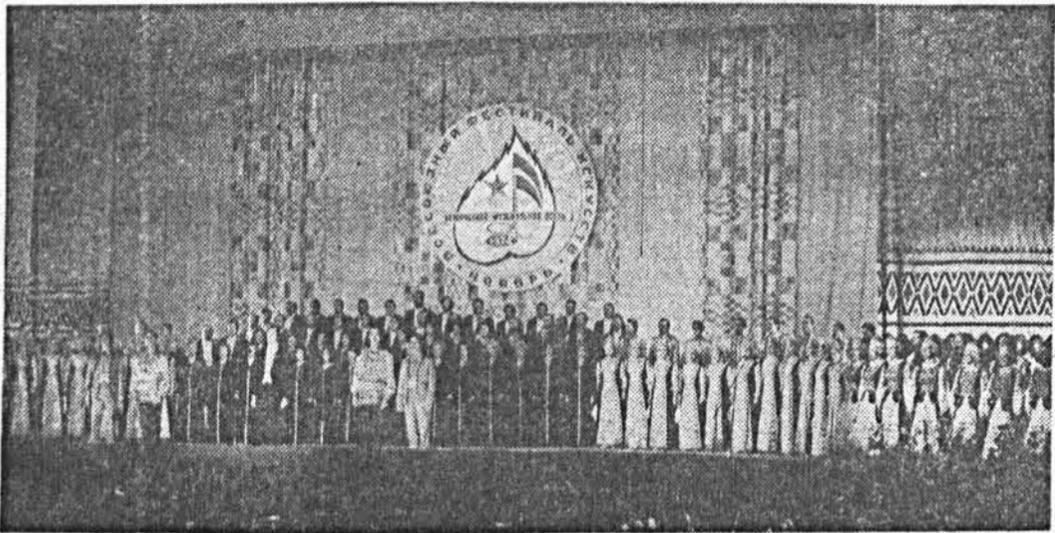
Вялікі і паўсюдны поспех, які спадарожнічаў у гэтыя дні выступленням майстроў мастацтваў на беларускай зямлі, яшчэ раз красамоўна пацвердзіў, што мастацтва з'яўляецца надзейнай баявой зброяй партыі ў камуністычным выхаванні людзей, што яно нясе ім радасць і натхненне, прыгажосць і святло высокіх ідэалаў.

Свята паказала ўсенародны, інтэрнацыянальны характар сацыялістычнай культуры, паслужыла далейшаму ўзаемнаму ўзбагачэнню мастацтва і культуры народаў нашай краіны. Рускія, украінскія танцы ў выкананні малдаўскіх артыстаў, папу-

старшыня аргкамітэта, міністр культуры БССР Ю. М. Міхавіч.

— Першы Усесаюзны фестываль «Беларуская музычная восень», — сказаў ён, — выліўся ў сапраўды ўсенароднае свята, з'явіўся сур'ёзнай творчай справаздачай майстроў мастацтваў перад працоўнымі. Ад Мінска да глыбінных раёнаў рэспублікі, ад буйных канцэртных пляцовак сталіцы да заводскіх і калгасных клубаў — такія маршруты, такая геаграфія фестывалю. Ад шэдэўраў сімфанічнай і камернай музыкі, ад скарбаў сусветнай і айчынай класікі да неўвядальных узораў народнага мастацтва і папулярных твораў сучаснай музыкі — такія ідэяна-эстэтычныя параметры свята мастацтваў.

Шматлікія канцэрты і творчыя сустрэчы духоўна ўзбагацілі нашых людзей, прынеслі высокую эстэтычныя вынікі. Жадаючы новаму Усесаюзнаму фестывалю ішчалісвага даўгалецця, сапраўднага росквіту на беларускай зямлі, ад усёй душы гаворым першым яго ўдзель-

На адымку — урачыстае адкрыццё заключнага канцэрта «Беларускай музычнай восені». Фота Ул. КРУКА.

ПАБЛІЗУ АД КРЭПАСЦІ

Брэсцкаму драматычнаму тэатру імя Ленінскага камсамола Беларусі—30 гадоў.

ян, напрыклад, Аляксея Самару або Аляксандра Астэрэна...

Крыўдна, налі таі панцуг раптам абрываецца, і калентыў жыве клопатам, каб стаць спентаілі толі «не горш» за іншыя тэатры. Спадзяюся, юбілей паможа брэсцкім пільна перагледзець свае здабыткі і выдаткі з тым, каб вызначыць найбольш плённую традыцыю па-творчы маладога расірыцця ў мастацтве героіні змаганьня, рамантыкі подзвігу, адухоуленасці працы. Назва—імя Ленінскага камсамола Беларусі—абавязвае тэатр да гэтага. А шлях, што пройдзены ім, сведчыць пра здольнасці кожнага па-асобку і ўсёй трупы разам узнімацца на вяршыні вялікага мастацтва, партыянага па духу, народнага па сутнасці, хваляючага па зместу і эстэтычна наштоўнага.

Я прачытаў афішу л'стапада сямдзесят чацвёртага года: «Лазня» Уладзіміра Маяноўскага, «Вярнасьце» Волгі Бергольц. Калентыў звяртаецца да паэзіі, да мовы вобразнай і шматзначнай. Гэта — заруна яго новых адрыццяў і ў паназе сучаснай тэматыкі...

Тэатральная грамадзнасць рэспублікі звычайна брэсцкаму артыстычнаму калентыўу з нагоды яго 30-годдзя паспеваў. Якімі гэтыя паспехі могуць і павінны быць, сказылі ў сваім слове, адрасаваўным абласному драматычнаму тэатру імя Ленінскага камсамола Беларусі, выдатны артыст-муладзвец С. Бірыла, удзельнік абароны ірэпасці-героі, цяпер драматург А. Махнач і тэатразнаўца А. Сабалеўскі. Яны былі аднадушнымі.

«Адной з прэм'ер себлетняга сезона стаў спектакль «Даўгі нашы» па п'есе Э. Валдарскага, пастаўлены ў Брэсце рэжысерам Т. Белічэнка.

На здымку — у ролях Івана Крутава і Іацірыны артысты Уладзімір Пестуноў і Наталля Абрамава.

Фота В. ЧАБЕРКУСА.

Налі карэспандэнт штотыднёвіна «Літаратура і мастацтва» звярнуўся да народнага артыста БССР Сцяпана Бірылы з просьбай сказаць слова пра тэатр горада над Бугам, той усхвалявана прамовіў:

— У гэтыя дні мы яшчэ жывём пад уражаннем той мужнасці і вытрымкі, з якой сустрэлі стыхійнае бедства жыхары пагранічнага горада і ўсёй Брэсцчыны. Звесткі з пярэдняга краю змаганьня са стыхійнай чакаліся амаль з тым жа хваляваннем, як франтавыя.

Таму гаворачы пра тэатральны калентыў у Брэсце, з асаблівай вострыняй адчуваеш яго ўклад у творчы распрацоўку герайчнай тэматыкі. П'еса «Брэсцкая ірэпасць» на гэтай сцэне наогул атрымала лепшую і, мабыць, унікальную трантоўну. Калі глядзіш спектакль, міжволі ўзрушана перажываеш падзеі і лёс абаронцаў цытадэлі. Па-акцёрску кажучы, ён пастаўлены і сыграны на адным подыху. Як песня! Не, як велічны праўдзівы эпос ваіны...

У Брэсце трыццаць гадоў назад сабралі было артыстычнае багацце, і цяпер працуюць таленавітыя сілы, здатныя пры адпаведнай творчай рэжысуры рабіць сапраўдныя адрыцці ў сцэнічным мастацтве. На маю думку, — працягваю Сцяпан Сцяпанавіч, — гэта адна з лепшых труп сярод абласных тэатраў Беларусі. Анатоль Логінаў, Георгій Волкаў, Надзея Ганчаранна, Ганна Качаткова, Таццяна Заранок, Раіса Барзова, Генадзь Тонараў — гэта дасведчаныя прафесіяналы, дапытлівыя і патрабавальныя артысты. А якая асацода бачыць на сцэне Юрыя

Уласава! Яго Алег Кашаваў з «Маладой гвардыі», Васіль з бядулеўскага «Са-лаўя», шэкспіраўскі Яга або Шыковіч («Сэрца на далоні» паводле рамана Івана Шамякіна) — работы высокага класа.

Зусім нядаўна я глядзеў у брэсцкім літаральна парад выдатных акцёрскіх вобразаў у інсцэніроўцы твораў Васіля Шукшына «Харантары». Зайздросныя творчыя індывідуальнасці! Гэта — не юбілейны камплімент. Бо ў галіне рэжысуры мы, на жаль, даўно не бачылі такога узлёту, які характэрны быў для пастановак «Брэсцкай ірэпасці», «Ветрык, вей!», «Трох сяцёр».

Тамі чынам, і памаданне ад тэатральнай грамадзнасці тэатру-юбіляру акрэсліваецца наступнае: не губляць назвапашаны вопыт смелага і самастойнага пра-чытання твораў сучаснай драматургіі і іласіні, быць на вышыні лепшых дасягненняў калентыўу за мінулыя трыццаць гадоў і рухацца далей, узбагачаючы рэпертуар спентаклямі, пастаўленымі па высокіх ідэйна-мастацкіх крытэрыях!

Другім суб'ектнам карэспандэнта «Ліма» стаў удзельнік абароны Брэсцкай ірэпасці Аляксей Махнач. Ён акурат ад'язджаў у Львоў на творчы агляд спентакляў тэатраў юнага гледача Украіны, прысвечаны 30-годдзю Перамогі над германскім фашызмам.

— На рахунку брэсцкіх артыстаў ёсць выдатнае дасягненне, — сказаў Аляксей Іванавіч. — Тэатр апэратыўна і рашуча пайшоў на вобразнае асэнсаванне герайчнай эпопеі абароны цытадэлі. Адразу пасля першых паэтычных твораў, вершаў і пэм на гэту тэму, не бянтэжачыся тым, што п'еса Кастуся Губарэвіча ў папярэдніх пастановках не прагучала на поўны голас, калентыў на чале з рэжысерам Міронскім паглыбіўся ў нядаўнюю гісторыю. Тэатр зрабіў гэтую гісторыю для гледачоў «днём сённяшнім», бо падзеі, што адбываюцца на сцэне, заўсёды пакідаюць уражанне, нібы яны воль воль аднаўляюць перажытае жывымі людзьмі. Акцёры не «прадстаўлялі», а ўбралі ў сябе эмацыянальнае парыванне і грамадзянскі роздум, якімі тады, ў чэрвені — ліпені сорок першага, жылі мае баявыя пабрацімы... Мушу сказаць, што не адно паналенне выканаўцаў ролей, прымаючы іх ад першых выканаўцаў, адчувае усю складанасць таго часу таі, быццам былі сведкамі вогненнага начэй і дзён на беразе Мухаўца і Буга. Дастаткова назваць, скажам, апошняга па часе выканаўцу ролі камісара Калеснінава артыста Івана Мацкевіча.

Пафас «Брэсцкай ірэпасці» ў новых якасцях пераходзіць і ў іншыя работы тэатра, прысвечаныя ваіне. У сцэнічнай гісторыі п'есы «Людзі, якіх я бачыў» Сяргея Сяргеевіча Смірнова брэсцкая пастановка таксама застаецца яскравай старонкай. Значыць, трывалы маральны настрой і грамадзянская актыўнасць мастаца, які адчувае гарачыню «попелу ваіны»! Чалавек, які ў гадыны душэўных трывог або радасці зноў крочыць па зямлі ірэпасці, па іменнях, абаленных агнём сорок першага года, і ў творчасці палымяны. Трэба адпавядаць, што неўзабаве мы прачытаем на афішы брэсцкай назву спентакля, якая будзе такой

прыцягальнай, як і «Брэсцкая ірэпасць» пастановкі 1953 года. Творчыя магчымасці для гэтай работы ў калентыўа ёсць!

— Асабіста мне, — сказаў карэспандэнту «Ліма» донтар мастацтвазнаўства Анатоль Сабалеўскі, — даражэй за ўсё ў дзейнасці трупы ў Брэсце яе малады ім-пэт. Праўда, у мастацтве «маладосць» — тэрмін своеасаблівы, і не заўсёды ён адпавядае ўзросту мастана або групы мастаноў. Маладосць — гэта смелыя творчыя брэсцкія чэхаская «Чайка», зусім адметнае сцэнічнае вырашэнне паэтычнай легенды Яна Райніса «Ветрык, вей!», «Юнацтва бацькоў» Б. Гарбатава, «Ірыцкая гісторыя» А. Арбузава. І, зразумела, сапраўдны юнацкі азарт, які суправаджаў рэпетыцыі і спентаілі па п'есе К. Губарэвіча «Брэсцкая ірэпасць». — гэта таксама права маладосці. Яна не мірыцца з так званымі «прыстойнымі» пастановкамі, а імнецца да працы, якая запамінаецца на гады ян творчае прасвятленне, адрыцце, далучэнне да запаветных ісцін. Такое магчыма толькі ў калентыўных намаганьнях. Умоўна кажучы, для паспеху тэатра ў Брэсце патрэбна садружнасць дырэктара Леаніда Валчанскага і рэжысера Аляксандра Міронскага з Кастусём Губарэвічам, а той у сваю чаргу павінен стаць другам Юрыя Уласава і Сяргея Юркевіча, яны ж дарагі нам тым, што змянілі на пасадзе вэ-тэранаў такіх выпрабаваных майстроў,

Народныя артысты БССР Георгій Волкаў (злева) і Анатоль Логінаў шмат сіл аддаюць распрацоўцы сцэнічнай Леніншчыні. На брэсцкай сцэне ў розныя гады ставіліся п'есы «Сям'я» І. Папова, «Крамлёўскія куранты» — М. Пагодзіна, «Фінал» П. Стрельва, «Дзень ішчыні» М. Шатрова, «Брэсцкі мір» К. Губарэвіча, Навіболыш плённай тут была садружнасць рэжысера Г. Волкава і выканаўцы ролі У. І. Леніна акцёра А. Логінава. На здымку вы бачыце іх творчыю размову ў час рэпетыцый. Фота П. ЛАГРУСІКА.

ЗАПРАШЭННЕ ДА ТАНЦА

Пра карысць і актуальнасць выдання кнігі па беларускаму народна-сцэнічнаму танцу, у якім мае такую вялікую патрэбу сёння наша прафесійная і самадзейная харэаграфія, наўрад ці трэба гаварыць падрабязна і аргументавана. Пяройдзем непасрэдна да разгляду кнігі заслужанага дзеяча культуры БССР С. Грабеншчыкава «Сцэнічныя беларускія танцы», якая выйшла себета ў выдавецтве «Навука і тэхніка».

У кнізе дадзена апісанне чатырнаціці сцэнічных танцаў, створаных на аснове беларускай народнай харэаграфіі. Аўтарам дванаціці з іх з'яўляецца С. Грабеншчыкаў, які шмат гадоў працуе балетмайстрам; два належыць іншым харэаграфам. Кожны — арыгінальны па кампазіцыйнай будове, танцавальнай лексіцы і мае пэўны ідэйна-мастацкі сэнс.

Кнігу можна чытаць і як праграму канцэртнага прадстаўлення.

Выразнай застаўкай канцэрта (яго пачаткам і канцоўнай) можа служыць, на-

прыклад, танец «Прывітанне». Імклівы рух жаночаў і дзяўчат, перабудова груп, якія нагадваюць маляўнічы беларускі арнамент, урачыстае паднашонне хлеба-солі — усё гэта стварае яркі вобраз харэаграфічнага вітання і самых добрых пажаданняў прысутным у зале. Гэты танцавальны фрагмент арганічна зліваецца з народным танцам «Лявоніха», які можа прагучаць у такім кантэксце своеасаблівым гімнам у час свята.

Жыццярэадасны настрой танцаў «Радасць» і «Маладзёжная полька». У іх ёсць спроба харэаграфічнымі і музычнымі сродкамі стварыць абагульнены партрэт сучаснай савецкай моладзі.

Гэтай жа тэме, але ў іншым эмацыянальным ключы, прысвечаны карагод «Рэчыцкая лірычная» і танец «Вясна». Асновай для іх паслужыў фальклорны карагодны танец «Вясна прыйшла», у якім танцоры выказвалі радасць прыходу цудоўнай вясны.

Вобразы прыроды і нацыянальны фальклор падказалі і кампазіцыю «Віхора». Малюнк і рух асаціраюцца ў ім з заваямі і суметамі снегу. У аснове «Віхора» ляжыць фальклорны варыянт, але ён узбагачаны свежымі

прыёмам танцавальнай лексікі: С. Грабеншчыкаў павялічвае дынаміку, умела выкарыстоўвае кантрастныя выразныя сродкі, вызначае своеасаблівы «лейтматыў» — «кручанне ў парах», што спрыяе нашаму ўяўленню аб мяццельцы ў прыродзе і ў душах людзей.

У выглядзе своеасаблівага харэаграфічнага маналага пабудаваны сюжэтны танец «Новыя боты», у якім паказаны франтаваты і самазадаволены юнак дарэвалюцыйнай вёскі. Надзеўшы свае новыя боты, ён прагульваецца па сельскай вуліцы, любуюцца і выхваляюцца абноўкай. Галоўным сродкам, які раскрывае сюжэт, з'яўляецца вобразная танцавальная лексіка, што патрабуе ад выканаўцы не толькі высокай тэхнікі, але і акцёрскага майстэрства. Вялікую ролу ў танцы адыгрываюць не толькі рухі, але і пастава, жэст, міміка. Асновай сюжэта гэтага сцэнічнага твора паслужыў старадаўні беларускі народны танец «Чобаты».

На падставе старадаўняга беларускага фальклорнага танца «Журавель», у якім імітаваліся рухі і звычкі жураўля, аўтар стварыў сцэнічны танец «Жураўлі», пабудаваны на кантрасце харэаграфічнай мовы яго персанажу (жураўля і двух яго маленькіх жураўлянят). Таксама, як і ў танцы «Новыя боты», галоўным выяўленчым сродкам тут з'яўляецца вобразная і танцавальная складаная харэаграфічная лексіка.

Сцэнічны варыянт «Антон маладзенькага», зыходзіць з аднайменнага стара-

даўняга народнага танца. Ён, як і вышэй названыя нумары, не з'яўляецца дакументальнай копіяй фальклорнага малюнка, а як бы сучасным асэнсаваннем узору. А «Спартанне» і «Сапернікі» — гэта сюжэтныя сцэны з ігравымі іамічнымі момантамі. Мясцовым каларытам вызначаецца «Ланская кадрыля», створаная С. Грабеншчыкавым на матэрыяле фальклорнага ўзору, які бытуе ў вёсцы Лань Мінскай вобласці.

Аўтар кнігі прапануе новыя, цікавыя па структуры рухі з ярка выяўленай нацыянальнай афарбоўкай. Сярод іх маюць цікавасць для харэаграфу разнастайныя «ходавыя» малюнкі, на якіх пабудаваны складаны партнёрскія вярчэнні, разнастайныя па ўпаветры, вялікая колькасць прысядак і іншыя элементы.

Усяго С. Грабеншчыкавым апісана больш за 150 рухаў, якія могуць адыграць даволі істотную ролу ва ўзбагачэнні лексічнага арсенала беларускага народна-сцэнічнага танца.

Кампазітары Ю. Семіяна, Д. Камінскі, П. Падкавыраў і Р. Пукет стварылі высокую прафесійную распрацоўку народных мелодый, дзе музыка адпавядае новаму зместу таяцаў і характарам сцэнічных персанажу. Ян правіла, у пастановках дасягаецца метра-рытмічнае і эмацыянальнае адзінства паміж музыкай і харэаграфіяй.

Заслугай С. Грабеншчыкава з'яўляецца і тое, што ён часта выкарыстоўвае для сваіх кампазіцый арыгінальную музыку, што, вядома, узбага-

чае і нотны матэрыял сцэнічнай харэаграфіі.

З пастановак іншых беларускіх харэаграфу С. Грабеншчыкаў падае «Гульні прыдняпроўскіх бондараў» В. Сакалова і «Язвінскія ўзоры» А. Партнога. Першая кампазіцыя ў паэтычнай форме ўвасабляе тэму працы, паказвае вясёлы і радасны адначынак бондараў. Увесь працоўны рытм выяўляецца сродкамі харэаграфіі, без той натуралістычнай пратакольнасці, якая, на жаль яшчэ сустракаецца ў танцавальных нумарах на працоўную тэматыку. Арганічна ўваходзячы ў мастацкую тэатральную гэтага танца яго акцэсуры — лужкі і трашчоткі. Асновай «Язвінскіх узораў» паслужылі складаныя, нават мудрагелістыя ўзоры карункаў, дываніў і псічэлак, што вырабляюць народныя майстры сяла Язвіна Віцебскай вобласці.

Трэба адзначыць высокую якасць самаго запісу танцаў: С. Грабеншчыкаў, выкарыстоўваючы самую распаўсюджаную і цвёрдую сістэму запісу — слоўную, якая суправаджаецца схемамі, малюнкамі, цотамі, прафесійна правільна, у мастацка-вобразнай і зразумелай форме падае той ці іншы танец з усімі яго дэталімі. Гэта дае магчымасць харэаграфу, чытаючы апісанне танцаў, амаль ўвачавідні бачыць іх на сцэне з усімі дэталімі асобамі, адчуць характар і манеру выканання.

А. ДАДЗШКІЛЯНІ,
заслужаны дзеяч
мастацтваў БССР.

Грабеншчыкаў С. М. «Сцэнічныя беларускія танцы». На рускай мове. Мінск, «Навука і тэхніка», 1974 г.

МІНСК: ГАРЫЗОНТЫ ЗАЎТРАШНЯГА ДНЯ

Як паведамлялася ўжо ў друку, Савет Міністраў рэспублікі прыняў пастанову «Аб карэкціроўцы генеральнага плана горада Мінска і праекта Планіроўкі яго прыгараднай зоны». Некаторыя асноўныя палажэнні гэтага дакумента па просьбе карэктыва БЭЛТА В. Шанькова наменціруе намеснік начальніка Галоўнага архітэктурна-планіровачнага ўпраўлення Мінгарвыканкома Я. Л. Ліневіч.

— Яраслаў Львовіч, чым выклікана карэкціроўка генплана сталіцы нашай рэспублікі?

— Прычын для гэтага было нямала. З пачатку распрацоўкі генеральнага плана Мінска мінула ўжо больш за дзесяць гадоў. Закладзеныя ў ім прынцыпы рэканструкцыі і развіцця горада, як паказала практыка, у аснове сваёй жыццёвыя і правільныя. Разам з тым новыя галіны прамысловасці, якія хутка развіваюцца ў горадзе, расшырэнне навуковых і іншых устаноў унеслі істотную папраўку ў прагнозы росту насельніцтва. У Мінску быў зарэгістраваны мільённы жыхар не ў 1980 годзе, як меркавалася, а на восем гадоў раней.

Пасля зацвярджэння ў 1965 годзе генеральнага плана былі распрацаваны комплексная схема развіцця гарадскога транспарту, якая прадугледжвае будаўніцтва метрапалітана, праектнае заданне аб'яднення на базе Вілейска-Мінскай воднай сістэмы. Вялікі аб'ём работ выкананы ў частцы планіроўкі цэнтра сталіцы. Да сказанага трэба дадаць узросшыя магчымасці будаўнічай індустрыі і тэндэнцыю да павышэння павярхоўнасці будынкаў, якая намецлася ў апошнія гады.

Натуральна, гэта і рад іншых прычын запатрабавалі перагледзець генплан і наметыць прагнозы развіцця сталіцы рэспублікі да 2000 года.

— Што можна сёння сказаць аб ходзе выканання генеральнага плана Мінска?

— Апошнія гады горад бурна рос і развіваўся. Асаб-

ліва інтэнсіўна ішло жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва. Адначасова строга захоўваліся палажэнні генплана аб забароне будаўніцтва новых прадпрыемстваў горадаўтваральнага профілю. Удаканальвалася планіровачная структура горада. Больш буйнымі сталі жыллыя раёны. З'явіўся рад добраўпарадкаваных сквераў, бульвараў і месц адпачынку.

Цяпер мінчане і госці сталіцы бачаць блізка да завяршэння жыллыя масівы «Усход-1». Веры Харужай-2, Серабранка. Глянуўшы на раёны вул. Прытыцкага, Парызанскі праспект і многія іншыя, ужо няцяжка ўявіць іх канчатковае аблічча. Магістралі і плошчы сталіцы ўпрыгожыліся цудоўнымі жылымі і грамадскімі будынкамі. Трэба адзначыць, што добрая якасць індустрыяльнага домабудавання і архітэктуры будынкаў далі магчымасць актыўна выйсці на забудову галоўных магістралей горада буйнапанельнымі дамамі.

Далейшае развіццё атрымаў агульнагарадскі цэнтр. Цяпер фарміруецца забудова ўздоўж водна-зьялёнага дыяметра і Паркавай магістралі. Тут узводзяцца комплекс грамадскіх будынкаў і інстытутаў, гандлёвыя ўстановы, будынак праектных арганізацый, Дзяржбуда БССР, спартыўны гарадок, тэнісны kort. Намечаны да будаўніцтва 24-павярховы будынак гасцініцы «Беларусь», Палац піянераў, комплекс інстытута фізкультуры, выставачных павільёнаў і іншых.

Вялікая ўвага ўдзяляецца развіццю магістральнай сет-

кі, забеспячэнню бяспекі руху транспарту і пешаходаў. Будаўніцтва магістралей вядзецца з улікам перспектывага росту матарызацыі. Вырашаецца праблема вываду грузавога руху з цэнтра.

Гаворачы аб ажыццяўленні плана Мінска, нельга не сказаць аб тым, што цяпер архітэктары імкнуцца ствараць ансамблі з выкарыстаннем прыроднага рэльефу, што надае новым куткам сталіцы шматпланавасць і непаўторнасць.

— Якія новыя палажэнні ўнесены ў генплан?

— Дзякуючы карэкціроўцы яшчэ большую выразнасць атрымаў водна-зьялёны дыяметр, як прынята ўжо называць раку Свіслач з каскадам існуючых і будучых вадасховішчаў, паркаў і сквераў. Гэта паласа дапоўнілася водна-зьялёным кальцом

рэк Сляпянка і Лошыца, стварыўшы непаўторную кампазіцыйную аснову архітэктурна-планіровачнай структуры ўсяго горада. Новую якасць атрымаў агульнагарадскі цэнтр, які раздзяляецца ў «зоркападобную» сістэму. Яго развіццё цяпер ідзе ў напрамку да ўсіх асноўных магістралей, якія звязваюць «ядро» горада з новымі жылымі масівамі.

Прадугледжваецца ансамблевая забудова жылых і грамадскіх комплексаў, вуліц і плошчаў. Важнай умовай рэалізацыі генплана стала комплекснасць пры праектаванні і будаўніцтве. Гэта дасць магчымасць за кароткі час атрымаць максімальны горадабудаўнічы эфект, як гэта было ў свой час пры будаўніцтве нашага цудоўнага Ленінскага праспекта, дзе жыллыя і грамадскія будынкі, прадпрыемствы гандлю, быту, культуры ўзводзіліся амаль у адзін і той жа час.

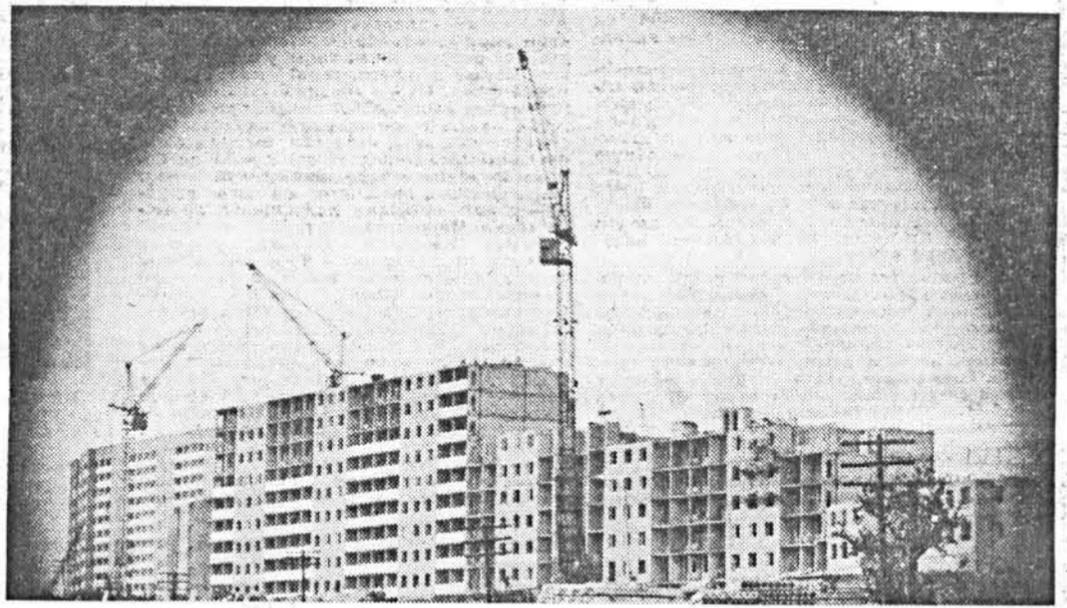
— Што новага ўнесена ў планіроўку прыгарадаў?

— У развіццё прыгараднай зоны пастаўлены задачы больш поўнага выкарыстання яе тэрыторый і найстражэйшая ахова прыроднага ася-

роддзя. Вызначаны шляхі комплекснага вырашэння пытанняў, звязаных з рэгуляваннем росту горада, удаканальваннем сістэмы гарадскога і сельскага рассялення і культурна-бытавога абслугоўвання мінчан і жыхароў прыгарадаў.

Прадугледжаны мерапрыемствы па захаванню прыродных ландшафтаў, павелічэнню плошчаў лясоў, будаўніцтву вадасховішчаў. Пры гэтым сістэма азелянення і аб'яднення будзе адзінай для горада і прыгарадаў. У якасці аднаго з прыкладаў рэалізацыі гэтых планаў трэба назваць разгорнутае будаўніцтва Драздоўскага вадасховішча. У перспектыве 24 зоны адначасова змогуць забяспечыць паўнацэнны адпачынак у выхадныя і святочныя дні амаль мільёну чалавек. Любы куток стане лёгка даступным, таму што вялікая ўвага ў планіроўцы прыгараднай зоны адведзена вырашэнню праблем транспартных сувязей.

Рэалізацыя генплана ў яго цяперашнім выглядзе зробіць горад-герой Мінск яшчэ больш прыгожым і зручным для жыцця і працы людзей.

Растуць новыя дамы на вуліцы Д. Сердзіча ў Мінску.

Фота В. ХАРЧАНКІ.

СТАРОНКА ДА ЛЕТАПІСУ

— У вайну мы ўсёй сям'ёй (а сям'я была вялікая, сем сясцёр, бацька і маці, брат быў на фронце) пайшлі ў партызаны. Ваяваць давялося ў лясах Талачынскага, Бягомльскага і Лепельскага раёнаў. Перажылі блакаду на возеры Палік, не раз даводзілася прарывацца з агнявога кальца. Цяпер гэта дзіўна, але знаходзіла сілы і час для заняткаў жывапісам.

Успомніўся адзін эпізод. — Працягвае Ганна Сцяпанаўна, — калі ў сонечны летні дзень над нашым лагерам паказаўся савецкі самалёт. Мы крычалі яму ўслед, махалі рукамі. Але раптам з'явіліся нямецкія «месеры», завязаўся бой. Мы бачылі, як загарэўся нямецкі самалёт, а потым і наш нахіліўся і пайшоў уніз, пакідаючы за сабою паласу чорнага дыму...

Я доўга была пад уражаннем убачанага і неўзабаве адлюстравала гэты бой у малюнку.

Ганна Сцяпанаўна з асаблівай беражлівасцю адносіцца да гэтага малюнка. У ім

памяць аб мінулым, цяжкім і гераічным.

Потым Гаўрыленка паказала яшчэ некалькі малюнкаў з партызанскага быту, партрэты партызан. Сярод іх найбольш цікавыя «Партызанскі ўрач», «Партызанскі вартавы», «Паранены партызан» і інш. Аўтар гэтых работ, як відаць, не ставіла мэтай вобразна вырашыць ліст, а толькі імкнулася перадаць знешняе падабенства людзей. Аднак на кожным няцяжка прычытаць індывідуальныя рысы характару. Гэтыя партрэты так і не былі закончаны. Яны каштоўныя тым, што дакладна перадаюць сапраўдную атмасферу партызанскага жыцця. Яны дакументальна аднаўляюць адзенне, зброю, быт партызан, а самае галоўнае — мы бачым саміх партызан — хударлявых, абветраных, але бадзёрых і мужных. Гэтыя малюнкi сталі выходным матэрыялам у рабоце над партызанскай тэмай.

На гарадской выстаўцы самадзейнага выяўленчага мастацтва ў Мінску ў чэрвені 1974 года экспанавалася некалькі графічных лістоў

Гаўрыленкі. Гэта «Партызанскі праваднік», «Партызаны», «Партызаны ў разведцы» і іншыя. Каб дабіцца большай выразнасці аўтар выкарыстоўвае натуральны колер кардону і бяліл, акцэнтуючы асноўныя месцы кампазіцыі. Гэтай тэхнікай яна карыстаецца і цяпер.

Работы Г. С. Гаўрыленкі экспанаваліся на многіх выстаўках у Мінску і іншых гарадах рэспублікі. Яшчэ ў даўніх яе работах, 30-х гадоў, шмат лірыкі, неспрэчнасці і хвалючых пачуццяў. На адной з іх («Поўдзень») адлюстравана лясная дарога. Яна мякка ўпісваецца ў каларыт травы і дрэў, у бяскрайнія прасторы палёў. Пейзаж выклікае ўражанне лёгкасці і цеплыні летняга дня. У ім шмат святла і паветра.

У творчасці Гаўрыленкі пейзаж займае вялікае месца. З дзіўнай тонкасцю, з пачуццём лірыкі перададзены стан прыроды ў акварэльнай рабоце «Вясна». Шэрыя, цяжкія воблакі нізка навілі над зямлёю. Здаецца, што вось-вось яны разарвуцца, зазіяюць яркія сонечныя промні і сагрэюць зямлю,

якая «ўздрыбілася» ад вільгаці. І дадучы новае жыццё прыродзе, што абуджаецца ад зімовага сну...

Цікава напісаны «Сельскі пейзаж». Ён умяла вырашан у каларыце, добра перададзена прасторавае перспектыва. Гэта цэлая аповесць аб прыгажосці роднага краю.

Пейзажныя работы Г. С. Гаўрыленкі — гэта не мёртва скапіраваныя віды прыроды. Кожны з іх утрымлівае своеасаблівую «псіхалогію» яе, паказвае пэўны стан: яны прыгожыя, эмацыянальныя. Можна было б пералічыць дзесяткі работ, у якіх у поўную сілу гучыць паэзія прыгажосці прыроды, паэзія творчасці цудоўнага.

Самадзейная мастачка разам з'яўляецца хатняй гаспадыняй, але не замыкаецца ў хатніх справах, яна пастаянна звязана з Домам народнай творчасці і Домам мастацкай самадзейнасці. Ганна Сцяпанаўна з'яўляецца старшынёй секцыі жывапісу клуба самадзейных мастакоў.

На традыцыйнае пытанне, якія ў яе планы на будучае, Гаўрыленка адказвае, што будзе працягваць работу над партызанскай тэмай, каб унесці свой сціплы ўклад у летапіс партызанскай барацьбы народа.

Р. ШАУРА.

ГАННА Сцяпанаўна Гаўрыленка — адна з тых, хто ўвесь вольны час прысвячае выяўленчаму мастацтву. Зараз яе цалкам займае тэма партызанскай барацьбы ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Ганна Сцяпанаўна працуе над серыяй графічных лістоў на партызанскую тэму.

Надаўна я пабываў у яе майстэрні, дзе ўбачыў мноства розных малюнкаў, акварэляў, накідаў, эцюдаў да партрэтаў партызан. На іх — старыя ў кажухах са зброяй у руках, маладыя хлопцы ў кубанках з чырвонымі стужкамі, жанчыны, дзеці... Крыху ўбакі ляжалі накіды рознага выгляду партызанскай зброі, замалёўкі зямлянак. На мальберце ўстаноўлены невялікі планшэт з замацаваным на ім кардонам. Я доўга разглядаю кардон, на якім выразна намаляваны фігуры партызан. Ганна Сцяпанаўна, не дачакаўшыся пытання, заўважыла:

— Ніяк не магу знайсці кампазіцыйна другога плана. Першая фігура быццам бы атрымалася...

На пытанне, ці ёсць у яе работы, зробленыя ў час вайны, Ганна Сцяпанаўна дадала некалькі пажаўцелых папер з малюнкамі і расказала:

ЗАЎСЁДЫ НА ВАРЦЕ

У Мінску, у Доме афіцэраў, адкрыта мастацкая выстаўка, прысвечаная савецкай міліцыі. Беларускія мастакі: жывапісцы, графікі, скульптары ўпершыню ў Мінску паказалі свае работы на гэтую тэму. Выстаўка невялікая, але змястоўная, на ёй экспанавана 35 твораў: тэматычныя карціны аб гераічным мінулым міліцыі, яе сённяшніх буднях, серыя жывапісных партрэтаў выдатных людзей. Гэта работы, якія знаёмяць наведвальнікаў з цяжкасцямі неспаконнай службы, усяляюць мужнасць вартвых парадку.

Савецкай міліцыі аказана вялікае давер'е народа. Яна абавязана на грамадскасць. Мы ведаем шмат выпадкаў наведвальнікаў гераізму, самаадданасці супрацоўнікаў савецкай міліцыі.

Пільнае «вока закону» выраза адлюстравана на плакаце мастака І. Радунскага.

Як пралог да выстаўкі ўспрымаецца трыпціх Л. Асядоўскага «М. В. Фрунзе ў Мінску. 1917 г.». Палкаводзец і арганізатар мінскай міліцыі паказаны ў цэнтральнай частцы трыпціха сярод сцягоў і чырвоных палотнішчаў разам з рабочымі. Сакавіты, кантрастны жывапіс вобразна перадае падзеі тых год.

Тэматычная карціна А. Малішэўскага «Ф. Дзяржынскі» раскрывае чалавечнасць характару, бацькоўскія клопаты чэкістаў аб бяздомных дзецях у цяжкія гады грамадзянскай вайны.

Работа мастака С. Цуканава «1941 г. Магілёўскі батальён міліцыі» ўяскраша подзвігі гераічнага батальёна, які ідзе ў шыкавую атаку супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Ня-

глядзячы на пэўныя недахопы, у цэлым палатно ўражвае дакументальнай праўдзівасцю.

Серыя партрэтаў лепшых людзей міліцыі сагрэта цёплым пачуццём.

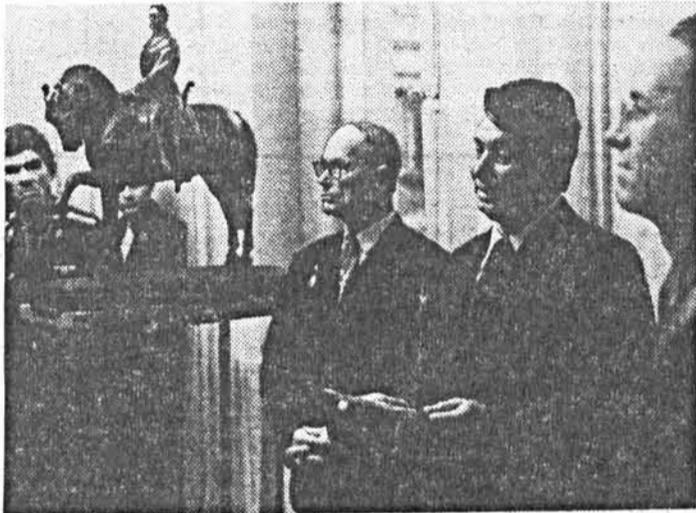
З партрэтаў глядзяць уважлівыя вочы, якія аналізуюць, вывучаюць, «пранікаюць у душу». Выразныя партрэты следчага Луксіной мастака Л. Ізмайлавай, партрэт інспектара дзіцячага пакоя міліцыі З. Абрамавай мастака Я. Красоўскага, партрэт ганаровага чэкіста СССР М. Міхайлава мастака В. Гоманава, партрэт начальніка міліцыі Заводскага раёна г. Мінска А. Міхайлоўскага работы заслужанага дзеяча мастацтваў БССР В. Сухаверхава, маляўнічыя партрэты маёра С. Дастаякі, падпалкоўніка

В. Паваротнага мастака П. Дурчына. Партрэт следчага В. Ізотава і партрэт С. Латушка, выкананыя ў тэхніцы аўталітаграфіі мастаком Л. Ранам. Паказалі свае работы на выстаўцы мастакі: Б. Нямомныч, Л. Лейтман, Л. Антымонаў, Г. Качаноўскі і іншыя.

У раздзеле графікі звяртае на сябе ўвагу лінагравюра К. Ціхановіча «У. І. Ленін і Ф. Дзяржынскі», аўталітаграфія С. Геруса «Аўтаінспектар», манатыпіі Ул. Сакалова «Пагоня» і «На вуліцы», «Міліцыянер Алькін са службовым сабакам Інзай», малюнак мастака В. Гоманава.

Скульптура на выстаўцы прадстаўлена трыма работамі: «У. І. Ленін» А. Курачкіна, «Ф. Дзяржынскі» А. Заспіцкага, «Фрунзе на кані» народнага мастака БССР К. Глебава.

Ул. САКАЛОУ,
мастак.

Мастацкую выстаўку, прысвечаную савецкай міліцыі, адкрывае адказны сакратар прыўлення Саюза мастакоў БССР М. Назарчук. Фота Ул. СТАСЮКА.

У СЕСАЮЗНЫЯ выстаўкі эстампа набылі ўжо добрыя традыцыі — яны паўтараюцца праз кожныя пяты гады і кожны раз мяняюць сваю геаграфію.

На гэты раз V выстаўка эстампа адкрыта ў Мінску. У Палацы мастацтваў адбыўся чарговы вернісаж.

— У параўнанні з мінулым (у Вільнюсе) ён больш прадстаўнічы, — расказвае старшыня выставачнага камітэта І. Аброеў. — У ім прынялі ўдзел 376 графікаў краіны. Яны вынеслі на суд гледача больш за тысячу работ — лінагравюр, афортаў, гравюр па дрэву, цынку, медзі, пластыку...

Глядач сустранецца з заслужанымі мастакамі РСФСР Р. Бабаевым, У. Ветрагонскім, В. Гараевым, Г. Захаравым, народнай мастачкай Кіргізіі Л. Ільмой, народным мастаком СССР І. Кузьмінскім, заслужаным мастаком Украіны

ПЯТАЯ, ТРАДЫЦЫЙНАЯ

А. Данчанкам, заслужаным мастаком Казахскай ССР Я. Сідоркіным, заслужаным мастаком Латвіі П. Уніцісам, мастакамі А. Плахамым, Г. Вільнерам. Прадстаўнічы раздзел экспазіцыі займаюць творы беларускіх графікаў Г. і Н. Паплаўскіх, А. Паслядовіч, Л. Асецкага, А. Нашкурэвіча, Ю. Тышкевіча, І. Капяляна, А. Пятрухна.

Шматнацыянальнае сузор'е талентаў абумовіла высокі мастацкі ўзровень выстаўкі і вялікую яе разнастайнасць.

Чарговая выстаўка эстампа вызначаецца таксама больш шырокай тэматыкай. Тут — творы на гісторыка-рэвалюцыйную тэму і тэму, звязаную з жыццём і дзейнасцю У. І. Леніна, тэму гераізму савецкіх людзей у Вялікай Айчыннай вайне, тэму барацьбы за мір і асваенне

космасу. Шэраг твораў прысвечаны людзям Савецкай Арміі і Флоту. І безумоўна, шмат работ, прысвечаных тэме працы, нашаму сучасніку.

Будаўніцтва КамАЗа і БАМа, узвядзенне новых домаў і шахт падказала новыя тэмы і новыя сюжэты.

Добрай традыцыяй Усесаюзнай выстаўкі эстампа стала прысваенне за лепшыя творы Ганаровых граматаў і дыпламаў. І на гэты раз шэраг узнагарод устаноўлены Саюзам мастакоў СССР і БССР, Міністэрствам культуры БССР, ЦК ЛКСМ Беларусі.

Выстаўцы, якая гасцінна расчыніла дзверы перад беларускімі гледачамі, накіравана доўгае жыццё. Пасля паказу ў Мінску — падарожжа па гарадах нашай краіны і за рубяжом.

Р. БАКУНОВІЧ.

СПАРТЫЎНА-АЗДАРАЎЛЕНЧЫ КОМПЛЕКС «РАЎБІЧЫ»

Савет Міністраў БССР прыняў пастанову «Аб стварэнні рэспубліканскага спартыўна-аздараўленчага комплексу «Раўбічы». Паводле гэтай пастановы, на базе спартыўных збудаванняў, якія пабудаваны ў Раўбічах да чэмпіяната свету па біялону, будзе створаны спецыяльны комплекс, прызначаны для правядзення фізкультурна-масавай і аздараўленчай работы сярод працоўных, а таксама павышэнню майстэрства спартсменаў.

У сувязі з гэтым урад рэспублікі абавязваў Камітэт па фізічнай культуры і спорту пры Савецкіх Міністрах БССР прадугледзець на 1975—1976 гады будаўніцтва ў Раўбічах 60-метровы ляснага трампліна, 5-кіламетровай асфальтавай лыжаролернай трасы, плоскасных

спартыўных, дапаможных і гаспадарчых збудаванняў, а таксама добраўпарадкаванне тэрыторыі комплексу.

Міністэрству культуры БССР даручана на працягу 1975—1976 гадоў правесці рэканструкцыю ў вёсцы Раўбічы былага культывага будынка з тым, каб размясціць тут музей народнай творчасці.

Міністэрству гандлю рэспублікі прапанавана пабудова летняга адкрытага залу на 150—200 месцаў пры кафэ, якое знаходзіцца на тэрыторыі комплексу.

Выкананне іх работ па будаўніцтву аб'ектаў рэспубліканскага спартыўна-аздараўленчага комплексу «Раўбічы» даручана Міністэрству прамысловы будаўніцтва БССР.

ВЯРНУЎСЯ З ПАЕЗДКІ

У Слуцку добрай традыцыяй стала адкрыццё ў фэйе кінатэатра «Цэнтральны» шматлікіх выставак. У пачатку сёлета года тут экспанаваліся работы юных мастакоў студыі, што працуе пры гарадскім Доме піяне-

раў, і якой кіруе У. Садзін. А цяпер случчана і госці горада знаёмяцца з творами самага Уладзіміра Сцяпанавіча.

Надаўна У. Садзін у якасці турыста наведваў Федэратыўную Рэспубліку Германію. Вынікам паездкі і ёсць экспазіцыя «Па гарадах ФРГ», якая цяпер экспануецца ў кінатэатры. На ёй прадстаўлена каля 30 карцін мастака.

ПА СЛЯДАХ ВЫСТУПЛЕННЯЎ «ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА»

«ДЗЕ ПАСЯЛІЦА БУСЛАМ?..»

Пад такім загаловам у № 40 быў надрукаваны артыкул адказнага сакратара Петрынаўскага раённага аддзялення Беларускага таварыства аховы прыроды Я. Рутноўскай і журналіста І. Кірэйчыка. Іх пісьмо пракаментаваў на старонках газеты галоўны спецыяліст Беларускага дзяржаўнага інстытута праентавання воднай гаспадаркі Л. Буткевіч. У абодвух матэрыялах узнімаўся пытанні ўзаемаадносін чалавека і прыроды, захавання акаляючага асяроддзя, непаўторнага хараства маляўнічых куткоў роднага краю.

На гэтай выступленне рэдакцыі адказвае намеснік міністра меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР А. Бяляў.

«Міністэрства, — піша ён, — разгледзела апублікаваныя ў «Ліме» матэрыялы і паведамляе наступнае: меліярацыя зямель на Палессі ажыццяўляецца ў адпаведнасці са схемай асушэння і асваення зямель Палескай нізіны Беларускай і Украінскай ССР, распрацаванай інстытутамі праентавання воднай гаспадаркі абедзвюх рэспублік і зацверджанай Мі-

ністэрствам меліярацыі і воднай гаспадаркі СССР.

Аналіз навукова-тэхнічных прагнозаў «Ацэнка ўплыву меліярацыі на змену воднага рэжыму тэрыторыі, прыроднага ландшафту, флоры і фаўны», які падрыхтаваў спецыяліст Уплыву асушальных работ на акаляючае асяроддзе. У дакуменце выкладзены прапановы па зніжэнню адмоўных уздзеянняў меліярацыі на прыроду Палесся. Рэкамендацыі вучоных улічваюцца зараз праектнымі арганізацыямі пры распрацоўцы новых праектаў асушэння забалочаных зямель».

Далей намеснік міністра А. Бяляў адзначае, што ў апошнія гады ў праектах меліярацыі зямель, якія распрацоўвае Беларускае дзяржаўнае інстытут праентавання воднай гаспадаркі, прадугледжваюцца спецыяльныя мерапрыемствы па ахове прыроды і, у першую чаргу, па стварэнні ўвільгатняльных сістэм, распрацоўцы супрацьразійных мерапрыемстваў, захаванню ўрадлівасці глебы, беражлівых адносін да лясных масіваў і каштоўных помнікаў прыроды.

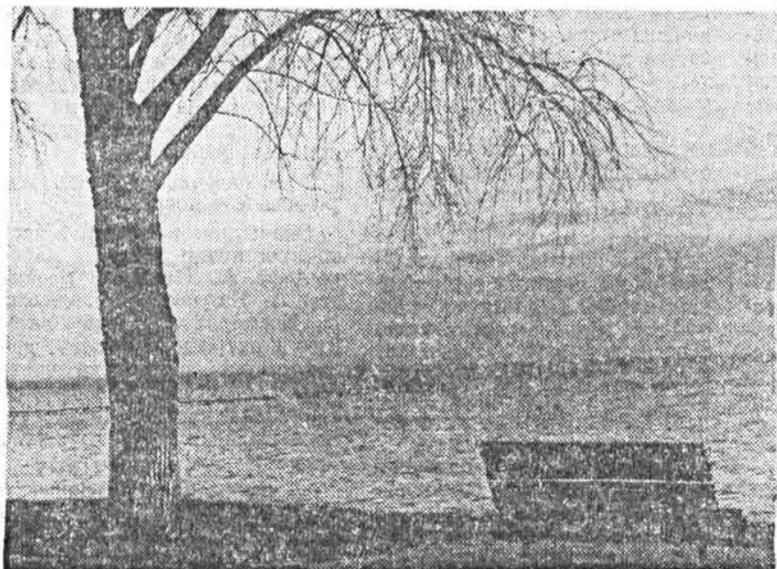
БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАНСЕРВАТОРЫЯ ІМЯ А. В. ЛУНАЧАРСКАГА

АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ВАКАНТНЫХ ПАСАД ПРАФЕСАРСКА-ВЫКЛАДЧЫЦКАГА САСТАВУ ПА КАФЕДРАХ:

- Агульнага фартэпіяна — загадчыка кафедры 1
- Струнных інструментаў — старшага выкладчыка 1 (скрыпка)
- Духавых інструментаў — старшага выкладчыка 1 (труба)
- Камернага ансамбля — выкладчыка 1
- Опернай падрыхтоўкі — выкладчыка 1
- Аркестравага дырыжыравання — выкладчыка 1
- Харавога дырыжыравання — выкладчыка 1

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсах, накіроўваць на імя рэктара па адрасу: г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30.

Тэрмін падачы заявы адзін месяц з дня апублікавання. Даведкі па тэлефоне: 22-49-42; 22-96-71.

ВОСЕНЬ НА ВОЗЕРЫ.

Фотаэцюд
Л. СІЛАНЦЬВЕАЙ.

А ДЛЕГЛАСЦЬ у тры доўгія дзесяцігоддзі аддзяляе нас ад таго памятнага дня, ад той майскай раніцы, калі ў Берлін раптам узарвалася цішыня. І аглушаныя ёю, смяротна стомленыя салдаты, якія прайшлі ад Волгі да Эльбы, не хваляючы слёз радасці, з усіх відаў зброі салютавалі доўгачаканай перамозе.

Аб гэтым, цудоўным дні, аб іншых — цяжкіх, суровых, вадзеных днях, напісана і выдадзена нямала — раманы і аповесці, нарысы і апазяданні, вершы і песні, мемуарная літаратура, знойдзены і апублікаваны важныя архіўныя даку-

В. Быкава «Воўчая зграя». Галоўны герой аповесці — партызан Ляўчук. Яго подзвіг нешматгучны, але ў вышэйшай ступені чалавечны: Ляўчук выратаваў ад зграі фашыстаў новазроджанае дзіця. Горкая і гераічная гэта гісторыя расказана ўсхалявана і страшна.

Падрыхтавана да друку новая дакументальная аповесць І. Новікава «Да світанна блізка». Яна працягвае раней выдадзены і стаўшую шырока вядомай кнігу «Руіны страляюць ва ўпор» — аб бяспрыкладнай мужнасці мімчан у гады фашысцкай акупацыі, аб гераічнай барацьбе Мінскага падполля, аб выдатных людзях, якія аддалі свае жыцці ў імя свабоды і шчасця іншых людзей.

Сярод кніг, напісаных на дакументальным матэрыяле, мне хацелася б адзначыць успаміны аднаго з арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху ў рэспубліцы, Героя Савецкага Саюза Р. Н. Мачульскага «Людзі высокага абавязку». Аўтар кнігі «Вечны агонь» і «Старонкі неўміручасці» працягвае расказ аб тым, як пад кіраўніцтвам ЦК КП(б) Беларусі Мінскі абком партыі ўзнімаў на барацьбу з фашысцкімі захопнікамі насельніцтва акупіраваных раёнаў, расказвае аб важнейшых аперацыях, праведзеных партызанамі Міншчыны, паказвае вобразы адважных падрыўнікоў і разведчыкаў, таленавітых камандзіраў і камісараў.

Аб бязой дзейнасці падпольнай маладзёжнай арганізацыі вёскі Серабранка Рагачоўскага раёна расказвае яе былы кіраўнік, цяпер заслужаны настаўнік БССР, Герой Сацыялістычнай Працы М. А. Дзмітрыеў. Кніга яго ўспамінае «Ля ціхай Серабранкі» таксама прысвячаецца юбілею Перамогі.

Да свята Перамогі ўпершыню ў перакладзе на беларускую мову будзе выдзена «Мазбіцкі сшытак» Мусы Джалілі. Выходзіць таксама аялікі зборнік вершаў савецкіх паэтаў, прысвечаных гераізму і стойкасці мужных абаронцаў Брэсцкай крэпасці, паэма Р. Бардуліна «Балада аб Брэсцкай крэпасці», альбом ваяцкіх здымкаў франтавога фотакарэспандэнта М. І. Савіна «За нашу Савецкую Радзіму», зборнік апазяданняў, нарысаў і вершаў «Радзімы сыны» — аб буднях воінаў Савецкай Арміі, якія пільна ахоўваюць мірнае неба Радзімы.

Асобна мне хацелася б сказаць некалькі слоў пра кнігу А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка «Я — з вогненнай вёскі». Яна — жыццёвая памяць аб страшных, жудасных зверствах гітлераўскіх карнікаў над мірнымі жыхарамі беларускіх вёсак. Іх было каля двухсот, якія поўнасцю раздзілілі лёс Хатыні, знішчаных разам з жанчынамі, дзецьмі і нядужымі старымі.

Аўтары кнігі чатыры гады збіралі галасы апаленай памяці, людскія галасы з многіх раёнаў Беларусі. Яны бабывалі ў сотнях вёсак — адбудаваных, навава адроджаных і ў «былых», «забытых», на месцы якіх — жыты, лес, помнік... На магнітафонную плёнку лялі сотні ўспамінаў тых, хто цудам уцалёў, каго абышла фашысцкая куля.

Да кнігі будуць прыкладзены дзве пласцінкі з запісамі галасоў, у ёй упершыню публікуюцца многія архіўныя дакументы, каля двухсот фатаграфій, зробленых У. Калеснікам. Афармляе яе адзін з лепшых беларускіх графікаў — А. Н. Кашкурэвіч. Выйдзе яна ў пачатку будучага года.

Кнігі аб вайне — гаворыць у заключэнне М. І. Дзялец, — не толькі ўспаміны аб франтавых і партызанскіх подзвігах, але і напамінак аб цане, якой аплачана наша перамога, наш сённяшні мірны дзень. І ў гэтым сэнсе яны ваююць за мір, вучаць берагчы яго і ўмацоўваць магутнасць Радзімы. Расказваючы аб гераіцы вайны, аб подзвігах воінаў і партызан, яны выходзяць у пакаленнях маладых людзей лепшыя якасці чалавека і грамадзяніна.

На работу — зайсёды з радасцю... Так можна сказаць аб Юліі Адамаўне Савасцей, загадчыцы Выскалінскай сельскай бібліятэкі Пясчэўскага раёна. Дваццаць гадоў назад яна, тады выпускніца бібліятэчнага тэхнікума, прыехала сюды на работу і за гэты час усёй душой параднілася са справай і клопатамі працаўнікоў калгаса «17 верасня».

Рабочае месца Юліі Адамаўны не толькі ля стэлажы з кнігамі: яна і ў клубе, і на ферме, і ў майстэрнях механізатараў. Усюды чакаюць яе людзі, якім слова прапагандыста кнігі, культработніка, нясе радасць і святло пазнання.

Фота Л. ЭНДЗІНА.

РАДКІ, АПАЛЕННЫЯ ВАЙНОЙ

менты, адшуканы многія нявядомыя героі.

Але не ўсе імёны яшчэ названы, не ўсе прыклады здзіўляючай самаадданасці савецкіх людзей абнародзаны, не ўсе расказана аб людзях, якія квалі перамогу. Многае застаецца нераскрытым, незапісаным, неадлюстраваным. І кожная новая кніга аб вайне — гэта сваёсаблівае выкупленне абавязку літаратараў перад пакаленням пераможцаў — жывых і загінуўшых, перад іх сынамі, якіх прыклады мужнасці і адвагі вучаць смеласці і стойкасці, любві да Айчыны і зямлі, на якой яны нарадзіліся і выраслі.

Аб незабыўных гадах барацьбы, аб салдатах перамогі — франтавіках, партызанах і падпольшчыках, аб горнай цяне ўтраці, аб юных прадаўжальніках слаўных бацькоўскіх традыцый раснакучы кнігі, якія выпускаюцца да 30-годдзя Вялікай Перамогі беларускімі выдавецтвамі. Аб гэтых навінках, аб гэтых вайні і подзвігу ў беларускай літаратуры нарэспандэнт БЕЛТА Я. Гарэлік гутарыць са старшынёй Камітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю М. І. Дзяльцом.

— Гэта вайны — адна з галоўных, калі не самая галоўная ў творчасці беларускіх літаратараў, — гаворыць М. І. Дзялец. — Вазьміце любівы адрэзак часу з трох апошніх дзесяцігоддзяў, і вы пераканаецеся, што ён адзначан нараджэннем многіх значных твораў аб подзвігу і ратнай працы.

У шарэнзе беларускай ваяцкай прозы і паэзіі стаяць такія значныя творы, як паэма А. Куляшова «Сцяг брыгады», напісаная ў 1942 годзе, па гарачых слядах падзей. Перакладзеная на рускую мову М. Ісакоўскім і апублікаваная ў франтавых газетах, яна клікала на бой за знявечаную ворагам зямлю, за бацькоўскі дом, вучыла мужнасці і бясстрашнасці. Паэма была ўдасцюена Дзяржаўнай прэміяй БССР, яна па празу заняла сваё месца ва ўсёй шматнацыянальнай савецкай літаратуры.

У пачатку п'ятдзесяціх гадоў і паэзіі выйшлі раманы «Мінскі напрамак» лаўрэата Ленінскай прэміі І. Мележа, «Векі пампныя дні» М. Лынькова, «Птушкі і гнёзды» Я. Брыля, дылогія «Партызаны» А. Адамовіча, раманы І. Шамякіна «Сэрца на далоні», аповесці В. Быкава «Сотнікаў», «Абеліск», «Дажыць да світанна». Дзве апошнія адзначаны нядаўна Дзяржаўнай прэміяй ССРС.

Я называю гэтыя імёны і творы, і таму, што большасць з іх была перададзена ў перыяд падрыхтоўкі да 30-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, некаторыя выходзяць у зборніках або зборах твораў у бліжэйшы час.

У пачатку будучага года ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» выходзіць новая аповесць

ТАК НАЗЫВАЕЦА

штомесячны радыёчасопіс рэспубліканскага радыёвяшчання, прысвечаны дзейнасці клубаў, палацаў культуры, бібліятэк, музеяў, развіццю народнай самадзейнай творчасці. Радыёчасопіс выходзіць з 1972 года, ён закліканы прапагандаваць каштоўны вопыт культурна-асветных устаноў, адлюстроўваць перспектывы іх развіцця, асвятляць усё новае і перадавое.

Галоўнай заваёвай перадачы з'яўляецца тое, што ў ёй гучаць галасы работнікаў культасветустаноў: загадчыкаў сельскіх клубаў і бібліятэк, метадыстаў дамоў народнай творчасці і мастацкай самадзейнасці, вучоных, якія ў сваёй даследчыцкай дзейнасці сутыкаюцца з праблемамі клубнай і бібліятэчнай работы, начальнікаў і інспектараў абласных устаноў культуры, работнікаў Міністэрства культуры БССР.

За два гады прагучала каля 50 паўгадзінных перадач. Большасць выпускаў маюць спецыяльныя падборкі: «Устаноў культуры горада — вёсцы», «Новыя абрады ў жыцці», «Народныя таленты», «Навінкі літаратуры па культасветработе».

Сёння, бадай, ніхто з лепшых работнікаў сельскага клуба, бібліятэкі, музея, ніводны лепшы самадзейны калектыў не застаўся па-за ўвагай рэспубліканскага радыё.

Калі гартаеш сцэнарыі радыёчасопіса, бачыш яго цесную сувязь з многімі цікавымі пачыненнямі, з перадавым вопытам, і аператыўную, канкрэтную прапаганду гэтых пачыненняў.

Вось толькі некалькі прыкладаў. На старонках цэнтральнага друку і ў спецыяльных выданнях абмяркоўваецца пытанне: якім павінен быць сённяшні культасветработнік? І ў адным з выпускаў радыёчасопіса гучыць радыёнарыс, прысвечаны дырэктару Хвасцюўскага сельскага клуба І. Булгакаву — «Якім быць сённяшняму клубу?» Матэрыял лададзены праблема — абмяркоўваюцца такія якасці культасветработніка, як арганізатарскія здольнасці, умёныя веды палітыка-выхаваўчую работу, выкарыстоўваць самадзейнае мастацтва для ідэалагічнага выхавання працоўных.

Як клуб, бібліятэка могуць лепш асвятляць ход сельскагаспадарчых работ, дапамагчы працаўнікам вёс-

ГАРЫЗОНТЫ КУЛЬТАСВЕТРАБОТЫ

кі ў вырашэнні нялёгкіх задач? Як трэба весці палітыка-выхаваўчую работу і арганізоўваць адпачынак хлеба-робаў у перыяд уборкі ўраджаю? І перад мікрафонам выступае метадыст Рэспубліканскага кабінета культасветработы А. Селязнёва, якая расказвае пра вопыт работы лепшых устаноў культуры, дае слушыны метадычныя парады.

Новыя патрабаванні да дзейнасці культасветустаноў паставілі чацвёрты, вызначальны год п'яцігодкі. І ў радыёчасопісе аб гэтым расказвае начальнік аддзела Міністэрства культуры БССР М. К. Дубовік.

Шмаг карыснага мы дачыталіся з часопіса за два гады. Цяпер ён стаў больш актуальны, аператыўны, вырасла кола яго пастаянных аўтараў. Ён асвятляе сёння самыя розныя аспекты дзейнасці культасветустаноў, такія, як аналіз сумеснай работы клуба і бібліятэкі, удзел устаноў культуры ў сацыялістычным спаборніцтве, выяўленне найбольш эфектыўных форм і метадаў шэфскай дапамогі ўстаноў культуры горада — вёсцы.

Малады чалавек скончыў культасветвучылішча і прышоў працаваць у клуб, бібліятэку. З першых дзён ён сустраецца з многімі праблемамі і цяжкасцямі, аб якіх раней нават і не ведаў. Як працаваць лепш, больш якасна? На што арыентавацца? Гэтай праблеме былі прысвечаны старонкі радыёчасопіса, на якіх маладыя, ініцыятыўныя спецыялісты — дырэктар Мядзведзёўскага дома культуры В. Якушына і загадчыца Стралецкай сельскай бібліятэкі Гродзенскага раёна Г. Судзінскага — расказалі аб сваёй рабоце, пададзілі вопытам.

Радыёчасопіс прадастаўляе слова першым кіраўнікам клубаў і бібліятэк рэспублікі, піянерам культурна-асветнай работы. Думаецца, што ў далейшым трэба пашырыць колькасць такіх перадач, бо пакуль што гэта робіцца толькі час ад часу.

Вялікае месца ў радыёчасопісе адводзіцца самадзейнай народнай творчасці. Тут і старонкі, якія асвятляюць ход аглядаў і фестывалю

мастацкай самадзейнасці, і песні самадзейных кампазітараў, і метадычныя парады па арганізацыі народнай творчасці, і радыёнарысы, і замалёўкі, прысвечаныя артыстам-аматарам.

Часопіс прапагандуе і лепшыя работы народных майстроў-прыкладнікоў, што працягваюць традыцыі беларускага народнага мастацтва. Так, напрыклад, адзін з радыёнарысаў быў прысвечаны Г. Грынько, работы якой часта дэманстраваліся на ўсеаюзных выстаўках; радыёзамалёўка «Мотальскія ручнікі» расказвала аб творчасці Н. Новік, таленавітай вышывальшчыцы.

Сёння творчасць многіх удзельнікаў мастацкай самадзейнасці Беларусі вядома не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Радыёчасопіс не выпускае з-пад увагі і гэта. Так, у радыёнарысе «Спявае Р. Бяссмертная» расказвалася аб выступленні самадзейнай артысткі ў Польскай Народнай Рэспубліцы, дзе яна выконвала песні беларускіх кампазітараў, а ў адным з рэпартажаў самадзейны мастак Н. Вераб'еў расказваў слухачам аб сваёй рабоце над карцінамі.

Важна адзначыць таксама, што радыёчасопіс не толькі прапагандуе перадавы вопыт, але і ўмацоўвае аўтарытэт культасветработнікаў, садзейнічае павышэнню прэстыжу іх прафесіі.

Зразумела, не ўсё яшчэ раўназначна ў гэтых радыёперадачах. Часам ім не хапае глыбіні, канкрэтнасці, навуковага падыходу да асвятлення праблем культурна-асветнай работы.

Але бясспрэчна адно: перадача мае поспех.

Значыцца, рэдактар і пастаянны аўтар многіх матэрыялаў А. Сакалоў, рэдактар А. Кардзюкоў, рэжысёр В. Несцяровіч робяць важную і патрэбную справу, дапамагаюць культурна-асветным работнікам рэспублікі вырашаць задачы ідэалагічнага выхавання працоўных.

І. ГАНЧАРОВ,
кандыдат педагагічных навук, загадчык кафедры культурна-асветнай работы Мінскага педагагічнага інстытута.

ШКОЛЬНЫЯ НАВЕЛЫ

У мяне выйшла з друку ненальні нн-жак для дзяцей. На пачатку сёлетняга навучальнага года я быў запрошаны ў адну з новых школ Мінска выступіць перад першакласнікамі. Я пабываў у гэтай прыгожай, новай школе, сустрэўся з хлопчыкамі і дзяўчынкамі, яны толькі што пераступілі парог у новае, нязвычайнае жыццё.

Мяне зацікавіла іх непасрэднасць, дапытлівасць, назіральнасць. Зараз я ў гэтай школе бываю часта, пасябраваў з першакласнікамі і буду сустрэнацца з імі аж тры гады, да той пары, калі яны атрымаюць пачатковую адукацыю.

Пра ўсё цікавае ад сустрэчы з дзецьмі буду расказваць у цыклах школьных на-вел «Ад сямі да дзесяці».

Аўтар.

засталося там чаго-небудзь, ці няма паперы? Адным словам глядзяць, каб была чысціня.

На гэты раз дзятурная Ніна Дзялідовіч і Саша Зазерна знайшлі ў парце, за якой сядзіць Аленка Нераш, два пакамечанія лісты з сярэдзіны сшытка.

Дзеці паказалі іх настаўніцы. Ірына Лук'янаўна распрастала паперу. На адным аркушы была «двойка», тая, якую яна паставіла Аленцы за самастойную работу па матэматыцы.

Павлапа настаўніца лісты ў свой партфель, ідзе па калідоры.

А насустрач — Аленка Нераш. Чэл-чэл, тэп-тэп. Пальто варосхрыст, на галаве няма хусцінкі.

— Ты куды гэта тэпасш, Леначка? — пытаецца настаўніца.

— Ды хусцінку забылася...

— А можа ты вось па іх бяжыш?

І Ірына Лук'янаўна паказала Аленцы «знаходку». Дзятурчынка — ў слёзы:

— Ірына Лук'янаўна, не кажыце пра гэта маме, а то мне пападзе: — Я больш так ніколі не зраблю.

— Ну, што ж... — Няхай гэта будзе пакуль што нашай тайнай, — адказала настаўніца. — А потым — пабачым...

Дзятурчынка выцягнула з кішэні паліто хусцінку і пачала таропка павязваць галаву.

Пакуль што Аленка не падводзіць сваю настаўніцу. Можна калі Ірына Лук'янаўна і расказа Аленцынай маме аб гэтым выпадку, а можа і не...

С А С Н А

На сорак пятай старонцы буквара ёсць такія сказы: «Каля акна сасна. Сасна высахла. Тата і Вова сасну пілавалі. Раман калоў дровы. Міша іх насіў».

Калі вучні прачыталі тэкст, настаўніца сказала:

— Дзеці, гэта невялічкае апавяданне пра сасну. Як бы вы яго назвалі?

Руку падняў шустры хлопчык Косця Баранаў.

Ірына Лук'янаўна выклікала яго.

— Старая сасна, — сказаў Косця.

— Правільна.

Потым руку падняла Анжэла Плашчынская:

— Спілавана сасна.

— Можна і так. — Хто яшчэ прыдумаў назву?

Руку падняў Паўлік Сінчук.

— Калі ласка, Паўлік.

Хлопчык разважліва, паволі вымаўляючы кожнае слова, сказаў:

— Апошні сон старога сасны.

Ірына Лук'янаўна з хвіліну маўчала: так вобразна, нечакана, прыгожа прагучалі гэтыя словы з вуснаў сямігадовага хлопчыка. Потым настаўніца ўсміхнулася і сказала:

— Малайчына, Паўлік. — Стаўлю табе пяцірку.

...А можа сёння нарадзіўся новы паэт?

СПАКУСЛІВЫ ЛЯДОК

Урок ужо заканчваўся, калі ў клас увайшоў Толя Прохарчык.

— Чаму ты так спазніўся? — спытала настаўніца.

— Мама пайшла ў магазін, а дзверы замкнула на ключ. Сказала, што хутка вернецца, ды затрымалася.

— Ну і што?
— Дык я выскачыў праз акно.
— А на якім паверсе ты жывеш?
— На другім...

Хлопчык так сур'ёзна і пераканана гаварыў, што не паверыць яму было немагчыма.

Ірына Лук'янаўна захвалявалася:

— Толькі, ты ж мог разбіцца. Гэта ж трэба — такі выпадак. І як жа ты сканаў?

— А я спачатку партфель выкінуў, а пасля сам выскачыў. А пад анном — клумба, мяккая такая, дзе іветкі растуць. Вось і ніколечкі не ўдарыўся.

Усё гэта чуў клас. Усе войкалі, здзіўляліся. А ў час перапынку да Толіка падыйшлі хлапчункі і ён яшчэ і яшчэ раз расказаў пра тое, як ён выскачыў з другога паверса.

Пасля ўрокаў Ірына Лук'янаўна адразу ж пайшла да Толікавых бацькоў.

Сустрэла яе маці Толіка, Ганна Андрэўна.

Выслухаўшы расказ настаўніцы, Ганна Андрэўна ўстрывожылася, здзіўлена прамовіла:

— О, божа, ды нічога ж гэтага не было. Ніякіх я дзвярэй не замыкала. А Толік пайшоў у школу, як заўсёды, свечасова.

На другі дзень настаўніца выклікала Толіка:

— Дык раскажы, калі ласка, усяму класу, як ты сканаў з другога паверса, герой. Хіба ж можна так маці?

Толік стаў, апусціўшы галаву, чырванеў.

Ён папрасіў прабацьку і ў настаўніцы, і ў аднакласнікаў.

Як высветлілася, спазніўся ён з-за таго, што па дарозе ў школу, каля будоўлі, яму трапілася накрытая першым асеннім лядком лужынка. Хлопчык так захапіўся слізганнем, што забыўся пра заняткі.

— Давай, Буянка. Згодзен. А цяпер залазь у будку...

ПРАЗ два гады мы вярнуліся да таго, што было. Пытаюся ў Буянкі:

— Буянкі! Прайшло два гады, ты цяпер моцны і дужы. Як дамовіліся — праз два гады. Дык скажы цяпер: што табе трэба?

— Мне многа трэба. Мне трэба, каб я не сядзеў у будцы, не псаваў твае харчы задарма... Дай мне работу!

— Буянка, а што ты ўмееш рабіць?

— Я нічога не ўмею. А ты ж мяне не навучыў...

— Я не ведаю твайго радаслоўнай, не ведаю, што ты можаш. Ты паглядзі на сябе: шырокія грудзі, жалезныя лапы — ды ты — леў!

— Леў здабывае сабе ежу ўласнымі мускуламі. А я што раблю ў цябе? Ляжу ў будцы. Ты прыносіш мне ежу. Сплю, і не ведаю, для чаго я жыў. Нават брахаць не ўмею — калі б прыйшлі зладзеі, дык яны маглі б украсці ўсё, што ў цябе ёсць. І ў дадатак маглі б звесці і твайго вяртаўніка. Такім чынам, у вяртаўнікі я не падыходжу...

— Буянкі! Ты — разумны. Навошта нагаварваеш на сябе?

— Дай мне службу! Маю, сабачую! Я нічога не ведаю — навучы!

— Добра, Буянка. Мы будзем хадзіць з табой на паляванне. Праўда, ты цяжкаваты для такой работы, але не біда. Напалохаем зайца і то добра.

— Слухай, я ніколі жывога не забіваў. Я не хачу гэтага...

— А мы забіваць не будзем. Я сам не люблю забіваць. Я ж табе сказаў — напалохаем...

— Ну, толькі што напалохаць.

— У цябе ёсць усё якасці: слых, вух, моцныя ногі. Пазабавімся...

— Пазабавімся. Мне, прызнацца, надакучыла сядзець у гэтым тваім «церамку». Але толькі ты зразумей мяне: каб я і дагнаў, скажам, зайца, я не паганю яго на тваю стрэльбу...

*Міхась ПЯНКРАТ

Міхась Пянкрат да гэтага быў добра вядомы чытачам як аўтар гумарыстычных твораў. Выдавецтва «Мастацкая літаратура» падрыхтавала да друку новую кніжку пражытка. У яе антраж апавяданняў увайшла і апавесць «Буян». Герой яе — людзі сардэчныя, маральна чыстыя.

Урыван з апавесці прапануем увазе нашых чытачоў.

БУЯН

УРЫВАК З АПОВЕСЦІ

— Буянка, ты гэта сур'ёзна?
— Сур'ёзна.

— Я згодзен, — кажу, — а толькі зараз гэтага зрабіць не магу. Ты ж яшчэ маленькі, слабенькі...

— Не трэба чакаць, калі буду я моцным і дужым. Не трэба чакаць, калі буду стары...

— Я цябе люблю, Буянка, пагэ-таму пярэчыць не буду. Вось цяпер пайду і зраблю табе церамок. Праз дзень-два і перабярэцца на новае месца жыхарства.

— Церамок ты мне не рабі. Па-стаў звычайную сабачую будку.

— Слухай, Буян, ты вельмі пры-дзірлівы. Што пастаўлю, у тым і жыць будзеш.

— Навошта так сярдзіта? Ты сваю службу ведасш — я сваю. Ты на сваім месцы — я на сваім. Кожнаму ездаку — свае санкі. А прыхільнасць і любоў тут не пры чым. Чалавек любіць сабаку. Сабака — чалавека. Да-вай добрасумленна выконваць свае абавязкі.

— Я згодзен, Буян. Няхай будзе па-твойму.

— Няхай будзе ні па-твойму, ні па-мойму. Няхай будзе так, як павінна быць...

Дамовіліся.

Я змайстраваў у двары невялічкую будачку, палажыў туды духмянага сена і запрасіў Буянку ў новую кватэру.

— Пасяляйся, браце, жыві. Калі холадна стане — стукайся ў кватэру. Для цябе заўсёды месца знойдзецца.

— Ну, тады будзь здароў! Заўтра

раніцою прыйдзі і запытайся ў мяне як справы?

Назаўтра раніцою пытаюся ў Буяна:

— Як справы?

— А нішто. Трохі залкавата было. Але нічога — загартуюся. А як у цябе?

— Ды пра цябе ўсё думаў: як ты маешся?

— А я таксама думаў пра цябе. Пра сваю матку думаў, пра сяцёр і братаў думаў...

— А што ж думаць, калі ты сам ад іх адмовіўся?

— Я не адмаўляўся! Я проста пайшоў ад іх. А дакладней будзе — я не пайшоў, а ты мяне... Гэтае самае, пры-нес...

— Ты хочаш сказаць, што я цябе разлучыў з роднымі?

— О не! Я проста туды не пайду! Я табе аб гэтым казаў. Ты — не пры чым, я не хачу ісці туды, дзе мяне не любяць...

— Твая справа, Буян. Жыві ў мяне. Я цябе не пакрыўджу.

— Ты не можаш пакрыўдзіць, ты — чалавек.

— Буянкі! Людзі рознымі бываюць. Ты, вядома, не ведаеш, не пісь-менны. А на свеце што робіцца? Ня-добрая людзі войны ўсчынаюць, адзін другога забіваюць. А ты гаворыш...

— Навошта мне гаворыш пра гэта? Ты — чалавек і чалавек з леснічоўні — дзятурка Макар. Ты мяне падабраў на дарозе, абгарэў, накарміў. А дзятурка Макар, відаць, мяне і не ўспомніў бы, калі б не ты. Згубілася сабачанё і ліха з ім, усёроўна збы-ваць бы прыйшлося, да рэчкі несці...

— Не будзем пра гэта гаварыць. Не трэба. Ты яшчэ малы. Падраснеш, памужнееш, можа інакш скажаш: і пра дзятурку Макара...

— Дарагі мой чалавек! Ты не ту-зай мяне, давай пагамонім праз два гады, калі я стану дужым і дарос-лым...

ЗЯМЛЯ ў АГНІ

Хутка ў Маскве, у Ваенвыдавецтве, выйдзе кніга Маршала Савецкага Саюза, двойчы Героя Савецкага Саюза І. Якубоўскага «Зямля ў агні».

Сёння мы друкуем урывац з гэтай кнігі.

яе гітлераўцы раптоўна абрушылі ўдары авіяцыі, артылерыі і мінметаў. Запалалі парк баявых машын, склады з гаручым. Камдыў хутка арганізаваў выхад войск у раён сканцэнтравання, часткай сіл контратакаваў праціўніка ў раёне вёскі Валынка.

Асабліва жорсткі бой з ворагам дывізія вытрымала пад горадам Кобрынам. Генерал Пуганаў на танку сам павёў палкі ў атаку. Абодва бакі мелі вялікія страты. Гітлераўцы на ўласнай скуры адчулі, што час лёгкіх перамог, да якіх яны прывыклі на Захадзе, цяпер мінуў.

Калі ў машыне камдыва скончыліся боепрыпасы, ён загадаў тараніць варажы танк і знішчыць яго. Генерал загінуў смерцю героя. Дывізія працягвала ўпарта абараняцца.

Пад Маларытай, што на поўдзень ад Брэста, адна 75-я стралковая дывізія на некалькі дзён затрымала прасоўванне трох варажых дывізіяў.

Непахісна трымаліся нашы батальёны ў 62-м Брэсцкім ўмацаваным раёне. Два асобныя кулямётна-артылерыйскія батальёны да 30 чэрвеня перагараджалі шлях спачатку адной нямецкай дывізіі, а затым і дзюм.

І ў небе вораг сустрэў упартае супраціўленне. Дзевяці наземных войск над раёнам Брэста прыкрывалі тады лётчыкі 10-й змешанай авіяцыйнай дывізіі. Штурман, намеснік камандзіра эскадрылі 33-га знішчальнага авіяпалка камуніст лейтэнант С. М. Гудзімаў у 5 раніцы 22 чэрвеня збіў варажы бамбардзіроўшчык, у 5 гадзін 20 мінут, калі скончыліся боепрыпасы, тараніў другі. У 10.00 таранным ударам знішчыў нямецкі самалёт камандзір звяна 123-га знішчальнага авіяпалка камуніст лейтэнант П. С. Рабцаў. Гэта першыя тараны савецкіх лётчыкаў у першыя ж гадзіны вайны.

Камандзір 123-га знішчальнага авіяцыйнага палка

камуніст маёр Б. Н. Сурын на працягу дня правёў чатыры паветраныя баі і збіў тры сцяргятнікі. Сам ён загінуў у няроўным баі.

За адзін дзень 22 чэрвеня асы 10-й змешанай авіядывізіі знішчылі трыццаць самалётаў ворага.

Пра тое, якую мужнасць і адвагу праявілі абаронцы Брэсцкай крэпасці, многае ўжо гаварылася. Зразумела, што сама крэпасць, пабудаваная сто гадоў назад, не магла быць перашкодай для фашысцкай арміі. Яна стала цвярдзінняй толькі дзякуючы бяспрыкладнай стойкасці савецкіх воінаў. Імёны іх належыць гісторыі і на высокаму праву ўнесены ў кнігу нашай ратнай славы, як гаварыў паэт, увасобіліся «ў паходы, радкі і іншыя доўгія справы».

У крэпасці над Бугам размяшчаліся часткі 6-й Арлоўскай Чырванасцяжнай дывізіі, якая калісьці абараняла рэвалюцыйны Пётраград, змагалася з дзянікінцамі і белапалцамі, і 42-й стралковай дывізіі, якая ўдзельнічала ў баях на Карэльскім перашыўку. Каля чатырох тысяч байцоў гэтых праслаўленых дывізіяў, якія засталіся ў крэпасці, і сталі неадольнай заслонай на шляху гітлераўцаў.

«Нямецкая артылерыя і нямецкія бамбардзіроўшчыкі штурмуюць Брэст-Літоўск. Тры дні наша пяхота ляжыць на беразе перад Цытадэллю... У казематах і казармах змагаюцца савецкія салдаты з упартай настойлівасцю. Вакол гараць дамы і па полі перакатваецца атручаны дым. Савецкія стралкі страляюць з дахаў... Пачынаецца кананіда страшэннай сілы. Пякельны шум заглушваецца нізкім голасам гіганцкай марцыры. Узнікаюцца воблакі дыму, вышынёю з дом, узлятаюць у паветра парахавыя сцяпы. Дрыжыць зямля».

Гэта паведамленне фашысцкіх рэпарцёраў, якія ўбачылі Брэсцкую крэпасць у дні яе штурму. Яны былі вельмі здзіўлены, як могуць

трымацца нашы людзі ў такім пекле. І ці змогуць пратрымацца хоць бы яшчэ дзень-два?

Пратрымаліся! Больш чым месяц!

Імёны многіх абаронцаў сталі легендарнымі.

Капітан І. М. Зубачоў — камуніст, добраахвотнік Чырвонай Арміі з 1918 года, стаў у карауле, ахоўваючы Крэмль, ваяваў супраць Дзянікіна і белапалцаў. Ваюе з першай гадзіны Вялікай Айчыннай вайны, з 24 чэрвеня камандуе зводнай групай абаронцаў Брэсцкай крэпасці. Атрымаўшы цяжкае раненне, працягвае кіраваць абаронай. Быў завалены абломкамі будынка ў час варажэй бамбёжкі. Загінуў у фашысцкім канцлагеры.

Палкавы камісар Я. М. Фамін, Жыццё кароткае, яркае. У блакіраванай крэпасці — на самых небяспечных участках. Быў намеснікам камандзіра зводнай групы. «Душа абароны», — гаварылі байцы. Паранены, кантужаны. У непрыгомым стане схоплены гітлераўцамі і расстраляны, няскораны.

Маёр П. М. Гаўрылаў — цяпер Герой Савецкага Саюза. Гэтым сказана ўсё.

Чырвонаармеец М. І. Мяснікоў, тады дваццацігадовы камуніст. З першай мінутой вайны ўступіў у бой ля чыгуначнага моста праз Буг. Тыдзень змагаўся ў Цярэспальскім умацаванні, пяць дзён у Цытадэлі. Яму ўдалося вырвацца з акружэння. Прайшоў усю вайну. За подзвіг пры вызваленні Севастопалю яму прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Да гэтага часу ў баявым страі.

Медсястра В. П. Харэцкая, камсамолка. Пад няспынным варажым абстрэлам выносіла з палаючага шпітала і хавала параненых і хворых у бяспечным месцы. Калі гітлераўцы ўвараліся туды, Вера Харэцкая перагарадзіла ім шлях: «Стойце! Тут параненыя!» Аўтаматная чарга абарвала жыццё герані.

Лейтэнант І. Ф. Акімачкін. 12 дзён кіраваў абаронай Усходніх валаў. У рукапашнай сутычцы паранены. Аказаўся ў лапах ворагаў. Іх патрабаванне адмовіцца ад партыі камуністаў адхіліў, як подласць. Пагроза смерці не спалохала.

Малодшы лейтэнант І. Д. Журбенка. Камуніст. Разам са сваім дывізіёнам абараняўся на поўнач ад крэпасці. Двойчы паранены. Захаваў сцяг часткі. Загінуў у баі.

Чырвонаармеец Ф. Д. Ісаеў, камсамалец, пісар штаба. Вынес з палаючага будынка 84-га стралковага палка баявы і шэфскі сцяг, ахоўваў іх. Хадзіў у атакі. Загінуў на 9-ы дзень вайны.

Абарону Брэсцкага ваеннага шпітала ўзначаліў батальённы камісар М. С. Багацееў. Забіты ў рукапашным баі.

Чырвонаармеец І. Г. Гарохаў, камсамалец. Загінуў, выратаўваючы сцяг 333-га стралковага палка.

Старшы палітрук І. М. Пачэрнікаў. Абараняў дамы

камсаставу ў Кобрынскім ўмацаванні. Ён і яго жонка палічылі лепш памерці, чым трапіць у палон.

Капітан У. В. Шаблоўскі, старшы лейтэнант А. І. Семяненка, старшы палітрук М. В. Несцярук, сержант А. Д. Раманаў, лейтэнант А. Ф. Наганаў, старшы лейтэнант В. І. Бытко, ваенурач II ранга С. С. Бабкін, палітрук С. Т. Зыскавен, чырвонаармеец П. С. Шаўчэнка, І. Я. Зедгіндзе, І. Д. Фальваркаў... І кожны — герой. Гэтых імёнаў на мемарыяльных плітках крэпасці-героя Брэста сотні. Гісторыя да гэтага часу адкрывае нам і будзе адкрываць яшчэ новыя імёны тых адважных, хто на маленькім астраўку савецкай зямлі загінуў непераможным, здабываючы Радзіме і сабе сусветную славу.

Рубеж абароны над пагранічным Бугам стаў адным з рубяжоў усенароднага подзвігу, дзе ва ўсёй прыгожасці і велічы праявіўся характар савецкага народа. Восем ужо больш трыццаці гадоў адзяляюць нас ад той пары, але час не ўладны састарыць суровую маладосць гэтага подзвігу.

Бываючы на зямлі Брэста кожны раз адчуваеш неперадаемае хваляванне, калі бачыш крэпасныя сцены, спаласаваныя глыбокімі шрамамі вайны. Цяпер у мемарыяльных крэпасці нашы маладыя людзі ля сцяжэнінага для іх месца — Вечнага агню — клянучца на вернасць Радзіме, партыі, народу.

Камяні крэпасці-героя не маўчаць. Мне здаецца, што ў іх чуваць галасы яе абаронцаў, рэзкія, як стрэлы, словы каманд, якія ўзнімалі байцоў у контратакі і ціхія словы развітання.

«Паміраю, але не здаюся. Бывай, Радзіма!» «Памрэм, але крэпасць не пакінем!» — пісалі штыком на сценах крэпасці яе абаронцы, ідучы ў бясперсе.

Брэст быў не адзінокай. Геаграфія ўсенароднага подзвігу ахоплівае Савецкае Запалярэ і востраў Ханка, Ліпяно і зямлю Беларусі, украінскае пагранічча і чарнаморскія цвярдзіны. Гаворачы аб Брэсцкай крэпасці, я хацеў толькі яшчэ раз падкрэсліць на яе прыкладзе тое, што паліца геранічнай барацьбы савецкага народа разгарэлася з першых жа дзён Вялікай Айчыннай вайны. На ўсёй велізарнай прасторы пагранічнага змагання нашы людзі супроцьпаставілі ворагу непыхісную стойкасць. І мы добра ўсведамляем, што перамога 1945 года прайшла праз цяжкія рубяжы мужнасці і геранізму нашага народа ў 1941-м.

Выдатна нясуць службу воіны-танкісты Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі. Фота Я. МЯЦЕЛІЦЫ.

Праўленне СП БССР выказвае глыбокае спачуванне пісьменніку Браніславу Спрычану з прычыны напаткаўшага яго гора — смерці бацькі.

СОНЦА ДОЛУ ЛЬЕЦЦА ШЧОДРА...

Саша ВЕГРЫ

ХТО ЗНАЕ

29 лістапада 1945 года Устаноўчы сход у Бялградзе абвясціў утварэнне Федэратыўнай Народнай Рэспублікі Югаславіі (цяпер Сацыялістычная Федэратыўная Рэспубліка Югаславія). З панаваннем пачынаюцца і капіталістаў было пакончана назаўсёды. Народы братняй нам славянскай краіны пайшлі сацыялістычным шляхам развіцця.

Значных поспехаў дасягнула за пройдзены час культура і літаратура народаў Югаславіі. У кожнай з рэспублік ёсць імёны пісьменнікаў і паэтаў, добра вядомыя шырокаму колу чытачоў ва ўсім свеце. Іх кнігі выходзяць на дзесятках моў, у тым ліку на мовах народаў нашай шматнацыянальнай Радзімы.

Вялікі атрад таленавітых і самабытных паэтаў жыве і працуе ў Сацыялістычнай рэспубліцы Славеніі. Сёння — ім слова. У падборцы, якую мы прапануем увазе чытачоў, прадстаўлены паэты розных пакаленняў. Адно з іх і радком і зборай прымалі ўдзел у барацьбе супроць фашысцкіх акупантаў, другія склаліся як грамадзяне і паэты ў гады мірнага сацыялістычнага будаўніцтва. Заклучаюць падборку вершы маладых. Кожны з гэтых аўтараў у сучаснай славенскай паэзіі мае свой твар і займае сваё ўласнае месца. Іх творчасць прасякнута верай у чалавека і ў светлы дзень сваёй старажытнай, але маладой, зямлі.

Вершы Б. Фатура і С. Макаровіч узяты са зборніка «Славенская лірыка» (Любляна, 1967). Д. Зайца — з анталогіі паэзіі «Жывы Арфей» (Любляна, 1970), Ф. Космача, П. Лецеца, Ц. Злобца, Т. Паўчэка, К. Ковіча, С. Вегры, Я. Менарта і М. Крамбергера — з анталогіі «3 роду ў род шукае дух дарогу» (Любляна, 1969). Ніл ГІЛЕВІЧ.

І куды б ні ішоў — дарогу
нанова пракласці павінен.

Так мы, людзі, жывём.
Кожны сцэжку сваю выбірае.
Толькі святло
нас, як зоркі на небе, яднае.

Часам сцэжкі так розна бягуць,
што далоням працягнутым
не сашчапіцца,
а часам так блізка яны,
што можна
шкрэбнуць па сэрцы кіпцём...

Ад гэтага іншы раз
чалавек памірае,
ад гэтага ў ціхі час
з неба зорка злятае.

Цырыл ЗЛОБЕЦ

з якіх далячыны,
з якіх
нечаканых казак
прыблукай
ты ў цела маё
і сэрца ўзбудзіў,
каб цябе,
незнаёмага,
палюбіла.
Можа,
знічка, што ўпала,
разбіла
мне памяць,
можа,
цела пяхчота
мяне прывяла
з бясплоднага ценю
кактуса
і цяпер я цябе
чакаю.

Франц КОСМАЧ

Петар ЛЕВЕЦ

В Я С Н А

Скрозь дробны дождж смяецца нам
вясна.
Грыміць паток і ўніз са скал злятае,
а з берага нас прымула вітае,
што кветкаю надзей завуць здаўна.

Сям-там на стромах — снегу астравок.
А лес ажыў, загаманіў, забулькаў;
у набрынялым, цяжкім голлі букаў,
як маладзя кроў, пульсуюе сок.

Пад дожджыкам атрад юнацкі ў маршы.
З ім, па дарогах гразкіх, па вадзе,
вяснова-сонечная ўсмішка ідзе:

нібы дзяўчына-камісар — на страшны,
на пераможны бой вядзе яна.
Скрозь дробны дождж смяецца нам
вясна.

Багаміл ФАТУР

К Р О Ў

Кроў — на травы, на пясок,
кроў прасторы залівае,
кроў сляпяя, кроў густая,
нібы вішань спелы сок.

Крушні зносячы ў бяздонне,
кроў лавінаю цячэ,
як агонь, як жар, пяхэ,
ноччу свеціць, як паходня.

На шыку — дзіцячы крык.
Іншых мерак час не знае:
нашу вернасць вымярае
толькі рэкамі крыві.

Кроў гудзе, як у званіцы
звон магутны, кроў не спіць:
кроў сабою хоча змыць
след паганы чужанічы!

Першы з шэрагу сяброў
ноччу дол абняў рукамі —
на дарогу перад намі
пацякла, лінула кроў.

І атрад за ёй ідзе,
як за сцягам за чырвоным,
што ў прасцяг, насустрэч волі,
непахісна нас вядзе.

ПАСЛЯ ПАХОДУ

У гарах цяпер мы дома.
Пад аховай каравула
хлопцаў д'ябальская стома
агарнула —
ціха спяць.

Сонца долу льецца шчодро,
заліло ўвесь край наш горны,
і на сонных тварах промні
так пяхчотна
зіхацяць.

У раўку ручай спявае,
птушка ціўкае на хвоя,
неба хмарка праплывае —
хоць бы што ім:
хлопцы спяць.

Заўтра зноў у пекла бітвы,
можа, шчасця лёс не судзіць...
Хай жа сон нішто не спудзіць —
толькі піхты
шалясяць.

Каётан КОВІЧ

ЗЯЛЁНЫ ВЕТРАЗЬ

Дажджу чакала дрэва — доўга-доўга.
І на сухім грудку зазелянець
на радасць ветру не магло вясною.
І не магло зямлі хвалу прапець.
Разгатае, на дол сукі схіліла —
прасіла даць вады ў нямым маленні.
Дзеля глытка расы, прыгоршчаў ліўня
было гатова ўпасці на калені,
на голыя, пабітыя калені —
дзеля вады адной дзіцячай жмені.

Дажджу чакала дрэва — доўга-доўга.
Цяпер — як ветразь на зялёным чоўне.

Тоне ПАЎЧЭК

ВЕРШ ПРА ЗОРКІ

Чалавек — гэта свет,
дзіўны, яркі, прыгожы,
як зорка на небе...

Кожны свеціцца ціха,
у руху няспынным,

В Е Ч А Р

Усе дарогі турботнага дня
пачынаюцца і канчаюцца
на парозе хаты.

Свет сабраўся і змесціўся
у клубочку святла
навакола
запаленай лямпы.

А пасцель пахне водарам
недаспелай травы.
А жанчына — як ніва,
што прагне дажджу,
каб уталіў яе смагу.

Янез МЕНАРТ

А Л Е Г О Р Ь Я

Над лістом сяджу з алоўкам.
Месяц, зорачкі ў смуге.
І нячутна, нібы думкі,
муха па лісце паўзе...

Між радкоў паўзе ляютна,
па радках — то ўніз, то ўверх;
хлеб шукае — што ёй гэты
з сэрца выплеснуть: верш!

Дане ЗАЙЦ

ПАЛОННЫ ВОЎК

Бегай, бегай, бегай.
На сваіх аксамітных лапах.
На дужых і пругкіх нагах.
Ціха, як шэры нячутны дух,
бегай па клетцы,
па лісці гнілым.

Трошкі наперад.
Трошкі назад.
З аскаленай пашчай.
З чырвоным, як жар, языком.
Бегай, як шэры цень,
шэры і ціхі цень нянавісці,
шэры цень пагарды
у клетцы.

Бегай. Бегай. Бегай.
Бегай і вый,
вый дзіка, варожа.
Дзе воўчая зграя на волі!
Дзе духаў шэрых табун,
што плавае ў ззянні месяца,
як сыты здаровы статак!
Дзе авечыя мяккія шы!
О як смачна глытаць з іх кроў!
О выць. Выць.
Чаго так узвыў ты, воўк,
як, пэўна, узвыла б зямля,
прыціснутая гарою скалі!

Чаго так узвыў ты, воўк.
Чаго так узвыў ты,
як быццам у горле ў цябе застрэлі
доўгія чорныя церні!

Святлана МАКАРОВІЧ

Д З Е Н Ь

Шырока расплюшчана вока дня.
Мая радасць у ім адсвечвае.

На ўзлесці зацвіў кізіл.
Пяюць ручайкі ад шчасця.
У гліне — сляды-кзлыткі казулі.
На прагаліне маладыя лісцы
з хвастамі пушыстымі, як памяло,
з абадкамі ў вачах залатымі.
скачучы і торкаюцца мордачкамі
у сапрэлы лісцяны дол.

Пад набухлай карою дрэў
чую хіхат зялёных кропель,
што вядуць падарожжа ў гору.

Мне ўсёроўна,
што робіцца ў хатах старых —
заўтра зноў я працнуса
ў сонцы.

Марыян КРАМБЕРГЕР

ШУКАЛЬНІКІ

Мы далёка не лічым сябе дасканалымі,
і ўсё-такі, ўсё-такі: нешта ў нас ёсць.
Можа, нічога, апроч далікатнага жэсту,
перад люстэркам развучанага для
дзяўчыны.

След імгнення якогасці. Сонца на
скуры. Магчыма,
Аднак жа хто знае чаму: чаму раптам
няўсцёрп,
ад шэрасці будняў нам робіцца, і адкуль
бяздумны і дзікі наш крык, ціхі шэпат,
з плачам і смехам адразу, калі,
пераможаная,
здаёмся на літасць збо на
бязлігаснасць,
убачыўшы яркі прамень, прамень,
прамень!

Мы далёка не лічым сябе дасканалымі,
і ўсё-такі: нешта павінна ў нас быць.
Штосьці, недзе, напэўна. Адкрыць
толькі трэба.

Бо калі разабрацца і ўдумацца ўрэшце:
наша зямля, на якой мы жывём, — гэта
зорка.

Старонка СУСТРЭЧ

Суладны ансамбль выканаўцаў.

Інтэрв'ю са спеваком.

У доме сямейных урачыстасцей.

ЗНАЁМЫЯ РОЛІ— НОВЫЯ АБЛІЧЧЫ

Мінчане цёпла сустрэлі рэжысёраў і актывістаў нам самага оперы. Яны прыехалі з розных гарадоў краіны—з Ленінграда і Куйбышэва, Варонежа і Кішынёва...

Вось дзят народнай артысткі Малдаўскай ССР Людмілы Ярафеевай і заслужанага артыста РСФСР Геннадзі Калмакова — амаль імпіравізацыя, уваход у спектакль пасля адной рэпетыцыі.

А якая творчая інтэнсіўнасць! Мізансцэны, трактоўкі асобных момантаў і агульнага гучання партый—усё гэта выглядае так, быццам гастролеры рыхтаваліся да паказу сваёй Маргарыты і Файста ў Мінску даўно. Цікава, што і хронаметраж спектакля быў вытрыманы зусім строга.

А быў яшчэ вечар, калі Геннадзі Калмакоў спяваў папулярныя маналогі аб каханні, тры славуцькі «песенькі Герцага», што хваляюць кожнае новае пакаленне моладзі. Партнёрамі варонежскага спевачка былі народны артыст БССР Анатоль Генералаў і заслужаная артыстка БССР Людміла Злашава. І зноў быў суладны ансамбль выканаўцаў. І тут госяць адчуваў арганічны кантакт з аркестрам. Яго Герцаг быў лірычны і шчыры, гарачы і мужны, але артыст адмовіўся ад надаручлівага штампа і пазбягаў «блкітных» фарбаў і адценняў у характарыстыцы вядомага опернага героя.

На здымках — Л. Ярафеева і Г. Калмакоў у партыях Маргарыты і Файста; Г. Калмакоў у партыі Герцага.

Тэкст і фота Ст. ГРАХОЎСКАГА.

ЗАВІТАЎШЫ ДА МІНЧАН...

Ён заканчваў тады Інстытут імя Гнесіных, праспяваў ужо ў опернай студыі партыі Анегіна, Ялецкага, Фігаро. Яму прадракалі бліскучую кар'еру опернага спевачка.

І раптам... незразумелы для многіх крок — эстрада, мікрафон, «песенькі». Спачатку спяваў у дуэце з Вінтарам Кахно, потым адзін. Пачаў з песняй А. Астроўскага «Мальчышкі, мальчышкі», «Возможно», «Ты слышишь. Куба», «Песня осталася с человеком». І хоць трымаўся на сцэне замята сур'ёзна і было відаць, што яму не стае так званых эстраднага шарму — умення быць абалыным, прываблівым, яго адразу палюбілі, яму паверылі.

Ён многа выступае ў нашай краіне і за мяжой, становіцца лаўрэатам усеаюзных і міжнародных конкурсаў, заслужаным артыстам РСФСР і народным артыстам Дагестана — «за вялікі ўклад у прапаганду творчасці Расула Гамзатава», як было сказана ва Указе ўрада аўтаномнай рэспублікі.

У дні фестывалю «Беларуская музычная восень» І. Кабзон даў наля двух дзесяткаў канцэртаў у Мінску і раённых цэнтрах Мінскай вобласці, сустракаўся са шматлікімі прыхільнікамі яго таленту на прадпрыемствах і ў навучальных установах. Артыст наогул удзельнічаў у многіх фестывальных мастацтваў — «Крымскіх зорках», «Кіеўскай вясне» і іншых. І вось цяпер «Беларуская музычная восень» — штогоднае, традыцыйнае свята мастацтва.

Што ў іх агульнае, а што адметнае?

— Прабачце, але перш чым адказаць на гэтае пытанне мне хацелася б падзянаваць арганізатараў «Беларускай музычнай восені» за запрашэнне прыняць удзел у такім прадстаўнічым і прым сьвяце мастацтваў, — сказаў І. Кабзон. — Гледзачам жа фестываль памагае сустрэцца не толькі з тымі калектывамі і салістамі, якіх яны добра ведаюць і даўно палюбілі, але і адкрыць для сябе новыя, пакуль што невядомыя таленты. Цікава, васьць да таго альбо іншага калектыву ці асобнага выканаўцы спрыяе павышэнню цікавасці наогул да музыкі, да мастацтва.

Удзел у ім такіх славуцькіх ансамбляў, як хор імя Патніцкага, «Жук», «Летува», ансамбль танца Грузія, Маскоўскі камерны аркестр і іншых, такіх вядомых спевачоў, як І. Архіпа-

ва, У. П'яўко, праслаўленых музыкантаў В. Крайнева, В. Шацкага, І. Вязроднага, безумоўна, паднялі аўтарытэт і значэнне фестывалю.

Арамя таго, перавага «Беларускай музычнай восені» перад іншымі такімі фестывалю мне бачыцца яшчэ і ў тым, што яна дайшла да самых аддаленых раёнаў рэспублікі, што высокае мастацтва прыйшло на сельскую сцэну, у цэхі заводаў і фабрык, што менавіта ў рабочым, працоўным асяроддзі яно знайшло тысячы новых палімяных прыхільнікаў...

Сацыялагі сцвярджаюць, што па сваёй папулярнасці эстрада ўступае толькі кіно. У гэтым мы пераконваліся кожны вечар, выходзячы на сцэну перапоўненага Палаца спорту ў Мінску. Разам са мной у канцэртах выступалі маладзёжныя вакальныя інструментальныя ансамблі з Ташкента, Таліна, Чарнавіц і Калінінграда. Кожны з іх паводзіць цікавы, кожны мае ў рэпертуары песні роднага краю; і ўсё ж трэба сказаць, што ў іх больш агульнага, аднолькавага, хоць выканаць ім даводзіцца зусім розныя па стылю і настраю творы.

Апошнім часам, хочацца ўвагу адзначыць, да ўжо вядомых у краіне ансамбляў прывабліваўся яшчэ вельмі цікавых маладых калектываў. Гэта пацвердзіў і нядаўні V Усеаюзны конкурс артыстаў эстрады.

— Вы былі членам журы гэтага конкурсу, — прыгадаў я артысту. — Як вы расцэньваеце выступленне на ім беларускай «эстраднай каманды»?

— Яна была адной з найбольш прадстаўнічых і, як аказалася, укамплектаванай, працягваючы спартыўную тэрміналогію, класнымі ігракамі. Гэта пацвярджае той факт, што большасць з іх выйшлі ў «фінал слаборніцтва».

Мне здаецца, калі зноў вярнуцца да ўдзельнікаў фестывалю, цікава будучыня чакае таленавітую спявачку Н. Якімаву, пры ўмове, праўда, што яна будзе ўпарта працаваць і над узабагацэннем рэпертуару, і над павышэннем выканаўчага майстэрства.

Не навічок на эстрадзе Валерыя Кучынскі. Ён з поспехам выступаў на многіх конкурсах. І ў Маскве Валерыя пацвердзіў свой высокі прафесіяналізм. Для поўнай перамогі яму не хапіла, мне здаецца, толькі эстраднасці. Ён перажывае цяпер, пэўна, тую ж хваробу, ад якой доўгі час не мог пазбавіцца І. Ён адышоў ад опернай сцэ-

ны, але перанёс на эстраду манеру і прыёмы опернага спевачка, а яны не заўсёды добра ставяцца да эстраднай песні. Але я веру ў яго сапраўдны поспех і вялікую папулярнасць.

Многім запомнілася выступленне на конкурсе арыгінальнага і самабытнага калектыву з Віцебска — актэту балалаек. Перамога дзяўчат заслужаная, уражлівая...

Тут я спрабаваў даведацца, ці не хацелася б самому І. Кабзону вярнуцца на оперную сцэну?

— Яшчэ на чацвёртым курсе Інстытута я зразумеў, што без песні не змагу, што яна будзе маім галоўным спадарожнікам, — сказаў артыст. — І ўсё ж я вельмі люблю камерныя спевы і тады-сды спрабую ў іх свае сілы. Цяпер рыхтую вялікую праграму камернай музыкі, у якую ўвойдуць творы Шастановіча, Свірыдава, Хранікава...

Планаў у артыстаў заўсёды многа, а часу, на жаль, не хапае. З Мінска я еду на некалькі дзён у ГДР, потым вярнуся ў Маскву для ўдзелу ў аўтарскім вечары Расула Гамзатава. Выканаю на ім сем песень, з якіх тры — новыя. Пасля зноў у дарогу — пачнуцца гастролі па краіне.

Яўген ГАРЭЛІК.

СТВАРЫЦЬ СВЯТА

Першы Дом сямейных урачыстасцей гасцінна адчыніў перад мінчанамі свае дзверы. Тут змогуць адсвяткаваць застолле шчаслівага маладажонства, бацькі і сябры, якія праводзяць сваіх блізкіх на службу ў Савецкую Армію, ветэраны вайны і працы, што сустрэліся пасля шматгадовай разлукі.

— Мэта стварэння нашага дома — ператварыць радасную для любой сям'і падзею ў сапраўднае свята — вяселле і запамінальнае, вызваліць гаспадыню ад шматлікіх кухонных работ, — расказвае яго закладчык Д. Р. Якалэвіч. — Для таго, каб у Мінску з'явіўся такі Дом сямейных урачыстасцей, работнікі гарадскога камітэта бытавога абслугоўвання вучыліся на прыкладах арганізацыі такіх жа ўстаноў у Маскве, Кіеве, сталіцах савецкіх рэспублік Прыбалтыкі. Але капіраваць не

сталі, пастараліся зрабіць яго ў нацыянальным беларускім стылі.

Адміністрацыя дома ўзяла на сябе ўсе клопаты па прыгатаванні святочнага стала. Вопытныя повары і афіцыянты, спецыялісты па сервіроўцы страў дапамагаюць гаспадыням урачыстасцей зрабіць стол прыгожым, а стравы — смачнымі і разнастайнымі.

Па жаданню заказчыка ў яго распараджэнне прадастаўляюцца аўтамашыны маркі «Чайка» і «Волга», наладжваюцца паездкі па гораду.

Тое, што сёння можа прапанаваць мінчанам і гасцям сталіцы Дом сямейных урачыстасцей, — толькі пачатак. У будучым годзе такі ж дом будзе адкрыты ў Фрунзенскім раёне Мінска.

БЕЛТА.

...І ГОСЦІ з Мінска і Гомеля

На Жлобінскай фабрыцы мастацкай інкрустацыі пачаў работу народны ўніверсітэт культуры. Адбыліся першыя заняткі на факультэце прыкладнага мастацтва. З лекцыяй выступіла мастацтвазнаўца І. Сысоева.

На працягу навучальнага года перад рабочымі, інжынерна-тэхнічнымі работнікамі выступіць галоўны мастак фабрыкі В. Котаў, мастакі Т. Шатунова, В. Басальга, гошці з Мінска і Гомеля. Яны працягваюць лекцыі па гісторыі рускага і беларускага прыкладнага мастацтва, раскажуць пра лакавы жыццёвы мастацкі інкрустацыя саломкай і інш.

І. ГАРБАЧОУ.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правалення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Друарнага выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарава, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62 аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела вывучэння мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-24-62, выдавецтва — 22-51-62, бухгалтэры — 22-50-00.

Рукпісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН [намеснік галоўнага рэдактара], Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК [адказны сакратар], Рыгор ШЫРМА.